

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

2019-1-DE02-KA202-006124

IO2 - Tečaj stručnog usavršavanja za mirovno obrazovanje

Kao sredstvo za poticanje jednakosti, raznolikosti i uključenosti
kao i daljnje sprječavanje nasilja i vršnjačkog zlostavljanja u
ranom djetinjstvu.

Autori

Ovaj tečaj dizajniran je u sklopu ERASMUS+ projekta PEEC (Mirovno obrazovanje u ranom djetinjstvu za prevenciju zlostavljanja). Projekt je financiran uz potporu Europske komisije, programa Erasmus+ i njemačke Nacionalne agencija za Erasmus+ (2019 -2019-1-DE02-KA202-006124). Sadržaj tečaja osmislili su i dizajnirali projektni partneri, a za razradu tečaja odgovorni su partneri AMEI WAECE. **Više o projektu možete naći na:** <http://peec-online.eu/>

Konzorcij:

Johanniter-Akademie voditelji projekta

AMEI WAECE - Asociación Mundial de Educadores Infantiles

Innovation Training Center, S.L.,

Udruga Mala filozofija

Panevezio Rajono Svetimo Centras,

Zahvale

Partneri u projektu Erasmus+ „Mirovno obrazovanje u ranom djetinjstvu za prevenciju zlostavljanja“ bi se htjeli iskreno zahvaliti za kontinuiranu pedagošku pomoć te potporu svim stručnjacima i odgajateljima koji su nam pomogli u pripremi ovog dokumenta.

Autorska prava

Materijali se mogu koristiti u skladu s dozvolom
Creative Commons License Non-Commercial Share Alike:

Izjava o odricanju odgovornosti

Ovaj projekt financiran je uz potporu Europske komisije, programa Erasmus+ i njemačke Nacionalne agencija za Erasmus+. Ova publikacija odražava samo stavove autora, stoga Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvo korištenje u njoj sadržajnih informacija.

SADRŽAJ

Index

1.- UVOD	4
2.- TEČAJ: Dizajn priručnika za trening	8
3.- BILJEŠKE ZA VODITELJE TEČAJA	9
4.- SADRŽAJ TEČAJA (12)	11

U1 ZAŠTO NAM JE POTREBNO MIROVNO OBRAZOVANJE U RANOM DJETINSTVU

- 1.Sesija 1: Uvod
- 2.Sesija 2: Zašto je potrebno mirovno obrazovanje od najranije dobi

U2 SUDJELOVANJE U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- 3.Sesija 3: Obrazovanje, mirovno obrazovanje, konvencija o pravima djeteta i ciljevi održivog razvoja
- 4.Sesija 4: Metodologija mirovnog obrazovanja

U3 MEĐUOVISNOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- 5.Sesija 5: Prema cjelovitom shvaćanju mira i nasilja

U4 RAZNOLIKOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- 6.Sesija 6: Vrste zlostavljanja i nasilja
- 7.Sesija 7: Sociometrijske tehnike – prepoznavanje društvene dinamike unutar grupe

U5 ŽIVJETI MIR

- 8.Sesija 8: Osnovne vještine i vrijednosti za mirovno obrazovanje
- 9.Sesija 9: Voditelji i briga o sebi

U6 IZGRAĐIVATI MIRA

- 10.Sesija 10 (A): Obrazovni materijali za rad s djecom
- 1.Sesija 10 (B): Kakvo je Vaše iskustvo?

ZAVRŠNA SESIJA:

- 11.Sesija 11: Hoćete li...
Završetak i evaluacija

Aneks 1: RADNI LISTIĆI	34
------------------------	----

Aneks 2: Primjer PEEC- međunarodnog webinara za stručno usavršavanje unutar mirovnog obrazovanja. Webinar je održan 5., 6. i 17. svibnja 2021. godine od 17.00 do 19:30 CET	43
--	----

1.- UVOD

“Obrazovanjem se uspostavlja dugotrajni mir; politikom se samo izbjegava rat.”

María Montessori

U tradicionalnom obrazovanju, učitelje se obrazovalo tako da se vide kao osobe koje šire znanje. Po ovom pristupu „učitelj zna sve, a učenik ne zna ništa“ (Freire, 1970) , a poučavanje se tretira kao čin ‘punjenja praznog čupa’. Obrazovanje koje je usmjereno na učitelja, u kojem se pretpostavlja da učitelji posjeduju sve znanje svijeta, dok učenici ne znaju ništa, može imati dugoročne posljedice. Umjesto da bude samostalan, kritičan mislioc, učenik je pasivan i ovisi o učitelju da mu kaže što

misliti i znati. Mirovno obrazovanje je suprotno od obrazovanja koje je usmjereno na učitelja. Ono je usmjereno na učenika, povodi se aktivnim učenjem i kombinira kritičko mišljenje, refleksivno razmišljanje, samosvijest, etiku i smislenu aktivnost. U ovom se pristupu obrazovanju poučavanje gleda kao omogućavanje cvijeću da cvijeta, a ne punjenje praznog čupa.

Učitelji su sastavni dio bilo kojeg obrazovnog sustava i kvalitetno poučavanje je nužno za uspjeh (World Bank 2012). Iako je gospodarstvo važno, ne smijemo podcijeniti i **potrebu za obrazovanjem i učiteljima te njihovu ulogu u unaprjeđenju mira**, izgradnji društvene povezanosti, i unaprjeđenju izgradnje nacije i nacionalnog identiteta unutar učionice i izvan nje (Novelli, 2016) . U nedavnom prihvaćanju obrazovnih **Održivih razvojnih ciljeva** ova potreba je prepoznata:

(4.)7 Do 2030, moramo postići da svi učenici steknu znanje i vještine potrebne za unaprjeđenje održivog razvoja, što, među ostalim, uključuje obrazovanje za održivi razvoj i održive životne stilove, ljudska prava, rodna prava, **unaprjeđenje kulture mira i nenasilja**, globalnog građanstva i uvažavanje kulturne različitosti i kulturnih doprinosa održivom razvoju.

Od temeljnog je značaja da se učitelji upoznaju s programima iz različitih obrazovnih sustava na svim obrazovnim razinama, formalnim i neformalnim obrazovanjem, te s programima koji provode **aktivnosti za mir** i ljudska prava. No, većina ovih obrazovnih sustava nema programe u kojima se kod studenata oblikuju osobine ličnosti kako bi se priklonili ponašanju i kulturi mira.

Ovo vrijedi i za učiteljske obrazovne institucije, u kojima učitelji moraju uključiti ovaj sadržaj u svoju pedagošku praksu metodološkom pripremom, a sami za ovaj sadržaj nisu osposobljeni.

U tom smislu, u mirovnom obrazovanju je potrebno da voditelji dobiju prikladnu izobrazbu kako bi razvili ove sadržaje i kako bi sami formirali pitanja (ako već nemaju vlastita uvjerenja) koja su nužna kako bi kod svojih studenata potaknuli sklonost prema miru.

Voditelji moraju imati psihološka, društvena, kulturna i osobna obilježja od značaja za mirovno obrazovanje jer ako imaju nasilnu osobnost, ne vjeruju u ono što podučavaju ili ako misle da je beskorisno mijenjati prevladavajuće, nasilne uvjete, oni će vrlo malo moći pomoći djeci da nauče tematske koncepte i radnje.

Uz ove psihološke, društvene i kulturne uvjete koji su nam potrebni za mir, mi moramo i:

- zanimati se za poznavanje vlastite stvarnosti i posvetiti se potrazi za alternativnim rješenjima za izgradnju kulture mira,
- priznati i cijeniti bogatstvo drugih kultura te uključiti elemente drugih kultura u vlastite profesionalne radnje,
- pridonijeti uspostavljanju konstruktivnih društvenih veza kako bismo poticali i razvijali mirovne vrijednosti,
- **preuzeti ulogu stručnjaka i agenta za mir tako da sami poštujemo druge i priznajemo njihova prava,**
- vjerovati u mirotvorstvo (pacifist) i nenasilje kao načine rješavanja sukoba.

Preuzimanje mirotvornog ponašanja ovdje definiramo kao obranu, izgradnju i održanje mira i pravednog društvenog poretka, koji poštuje ljudska prava i rješava sukobe na miran, nenasilan način. Nadalje, nenasilje definiramo kao odricanje – mišlju, riječju i djelom – ubijanja i oštećenja drugih ljudskih bića, što implicira cjelovito poštovanje života, prirode i tuđe slobode.

U stručno obrazovanje i osposobljavanje mirovnih voditelja nužno je uvesti sadržaje kojima se omogućuju prisvajanje određenih vrijednosti i sposobnosti, poput solidarnosti, kreativnosti, građanske odgovornosti, te sposobnost rješavanja sukoba nenasiljem i kritičkim razmišljanjem.

Stručno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) može višestruko pridonijeti mirovnom obrazovanju zbog čega moramo razmotriti mogućnosti da u obrazovne programe uvedemo znanje, vrijednosti i sposobnosti vezane uz mir, ljudska prava, pravdu, demokratsku praksu, stručnu etiku, te građansku i društvenu odgovornost. Također, moramo naučiti učenike da postanu svjesni međusobne povezanosti država u društvu koje sve više postaje globalno. Zbog toga je potrebno navesti kako UNESCO¹ opisuje vrhunsko obrazovanje:

„Potrebno je naglasiti da vrhunsko obrazovanje nije samo stupanj obrazovanja. U ovom jedinstvenom periodu, koji je obilježen kulturom ratovanja, moramo poticati moralnu i intelektualnu solidarnost čovječanstva i kulturu mira koja se temelji na održivom ljudskom razvoju i koja se inspirira pravdom, poštenjem, slobodom, demokracijom i potpunim poštovanjem ljudskih prava.“

Sve ove ideje moraju utjecati na oblikovanje učitelja i obrazovnih radnika koji se bave ranim i predškolskim obrazovanjem. Usto, potrebno je naglasiti da, iako je važno da se u izgradnji kulture mira vodimo unutarnjim faktorima koji definiraju mir, oni nisu sveobuhvatni, te se moramo baviti i vanjskim faktorima jer su oni ti koji, u konačnici, određuju stanje mira u svijetu.

¹ The Art of living in peace: guide to education for a culture of peace. ISBN: 978-92-3-103804-4, 92-3-103804-4 (UNESCO), 2-9600321-1-X (Unipaix)
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129071>

Također, u dnevnoj pedagoškoj praksi u ranom i predškolskom obrazovanju moraju se poticati aktivnosti kojima se razvijaju određene radnje i postižu uspjesi kod djece koje oni onda moraju postupno preobraziti u unutarnje dijelove svoje ličnosti u razvoju.

Sve bi se moglo sažeti popularnom tradicionalnom izrekom:

"Ako želiš mir, ne pripremaj rat..."

Ako želiš mir, pripremaj mir...

Ako želiš mir, obrazuj se za mir."

Obrazovni radnici su ti koji omogućavaju iskustva i veze koji vode do progresivnog društvenog sazrijevanja djece. Djeca iskustveno biraju i podržavaju vrijednosni sustav koji će im pomoći da razviju moralnu savjest te kroz praktično iskustvo postanu predani prilagodbi vlastitog ponašanja. Učitelji korigiraju ponašanje djece od ranog djetinjstva unaprjeđujući taku unutarnju zrelost koja je potrebna kako bi djeca razvila autonomnu svijest.

Glavna svrha ovoga priručnika je upoznati sudionike treninga sa osnovama mirovnog obrazovanja - njegovom osnovnom bazom znanja, kao i vještinama i vrijednostima koje je potrebno njegovati kako bi se potaknula jednakost, raznolikost i uključenost te kako bi se potaknula prevencija vršnjačkog zlostavljanja i nasilja u ranom djetinjstvu.

Napominjemo da je ovo uvodni priručnik te ne ulazi u dublje aspekte ove bitne tematike. Ono što priručnik nudi jest sljedeće:

- **cjelovito razumijevanje mira i nasilja,**
- **prevencija vršnjačkog zlostavljanja temeljena na mirovno obrazovanju od najranije dobi,**
- **razumijevanje uloge sudionika treninga (učitelji i odgajatelji),**
- **specifični obrazovni materijali koji se mogu implementirati u radu s djecom.**

Osnaživanjem učitelja i odgajatelja možemo postići temelje za bolji svijet. Naš cilj je stvoriti navike kod djece koje će im omogućiti uspješnost u budućnosti kao i prijenos vrijednosti koji ostaju dugoročno i protežu se kroz različite aspekte njihovih života.

NAPOMENA: Tečaj stručnog osposobljavanja mirovnog obrazovanja temelji se na dva bitna dokumenta nastala unutar projekta PEEC. Dokumenti su razvijeni od strane projektnih partnera te evaluirani od strane vanjskih stručnjaka:

- **Prijedlog kurikuluma za mirovno obrazovanje.** "Prijedlog kompetencija obrazovanja za mir za učitelje ranog odgoja i obrazovanja" Ovo je EU dokument koji se razvio nakon 4 nacionalna izvještaja nastalih kroz istraživanja potreba korisnika u partnerskim zemljama: Njemačka, Španjolska, Hrvatska i Litva. Cilj mu je pružiti konkretne prijedloge, preporuke i smjernice za izradu transnacionalnog kurikuluma usmjerenog na mirovno obrazovanje kao sredstvo za poticanje jednakosti, raznolikosti i uključenosti te daljnje sprječavanje nasilja i vršnjačkog zlostavljanja u ranom obrazovanju i odgoju.

Dokument je razvijen prema istraživanjima te upitnicima i intervjuima te sadrži okvir kompetencija koji se može koristiti kao referenca za PEEC kurikulum.

Kurikulum je organiziran u ŠEST (6) jedinica ishoda učenja, što odgovara 5,5 ECVET bodova

Dvije verzije dokumenta dostupne su na sljedećim poveznicama:

Kratka verzija: http://peec-online.eu/wp-content/uploads/2020/06/PEEC_O1_Prop_Curriculum_SHORT_EN.pdf

Duga verzija: http://peec-online.eu/wp-content/uploads/2020/06/PEEC_O1_Prop_Curriculum_SHORT_EN.pdf

- **Metodološki priručnik za mirovno obrazovanje:** Nastavne aktivnosti pomoću kojih se implementira mirovno obrazovanje kao sredstvo za poticanje jednakosti, raznolikosti i uključenosti te daljnje sprječavanje nasilja i vršnjačkog zlostavljanja u ranom obrazovanju i odgoju, namijenjen za obrazovne stručnjake koji rade s djecom u dobi od 3 do 6 godina starosti. Priručnik je dostupan na sljedećoj poveznici: http://peec-online.eu/wp-content/uploads/PEEC_Guidelines.pdf

2.- TEČAJ: “DIZAJN PRIRUČNIKA ZA TRENING”

Priručnik za trening „Uvod u mirovno obrazovanje kao sredstvo za prevenciju zlostavljanja u ranom odgoju i obrazovanju“ dizajniran za korištenje kao cjeloviti i kontinuirani tečaj od nekoliko dana (ovisno o broju sesija u danu), no može se koristiti i po sekcijama ili temama. Sadržaj iz priručnika prilagodite prema vremenu kojeg sudionici mogu izdvojiti za trening u živo ili on-line.

Također, sadržaj priručnika kao i metode opisane u njemu, prilagodite potrebama svojih sudionika. Priručnik je dizajniran kao uvodni tečaj te sve povezane teme mogu se obraditi kroz naknadne seminare u kojima bi se dublje istražile i obradile teme poput socijometrijske tehnike ili ponudile konkretnije metode brige o sebi.

Trening je dizajniran u tri faze:

- Uvodne vježbe (Ice-breakers). Prva faza treninga otvara prostor za postavljanje atmosfere treninga kroz vježbe aktivnosti međusobnog upoznavanja sudionika te služi za izradu grupnih smjernica. Aktivnosti poput „Ice-breaker“ pomažu sudionicima da se međusobno upoznaju. Uloga voditelja je vrlo bitna ovdje. Voditelj omogućuje sudionicima da se osjećaju ugodno, potiče sudionike na razgovor, postavlja temelje međusobnog poštovanja i određuje tempo treninga. Navedeni temelji određuju kvalitetu daljnjih rasprava i protočnost informacija za učenje.
- Druga faza istražuje racionalnost, sadržaj i proces mirovnog odgoja. Omogućuje sudionicima da sami nauče o ključnim temama i pitanjima mira, pripremajući ih za konkretan rad s učenicima kao i prilagodbu sadržaja dječjoj dobi.
- Konačno, treća faza razmatra kvalitete učitelja koji podučavaju mirovni odgoj jer mirovni odgajatelji moraju internalizirati koncepte koje poučavaju svojim učenicima. Učitelji koji podučavaju mirovni odgoj trebaju, prije svega, biti u miru sa samim sobom i društvom. Druge osobne kvalitete koje učitelji trebaju imati i vrijednosti koje trebaju razumjeti kada podučavaju mirovno obrazovanje jesu poštovanje, razumijevanje, strpljenje, tolerancija, praštanje, jednakost, samopouzdanje, kooperativnost, inovativnost i usmjerenost na rješenje problema, integrativnost, empatičnost i bez predrasuda.

Svaka jedinica sadrži sljedeće informacije:

- Broj i naslov sesije
- Ciljevi
- Potrebni materijali

Evaluacija je predviđena za kraj, iako se može implementirati u različitim fazama tečaja u slučaju da je ranije potrebna voditeljima ili samim sudionicima.

Kroz naše iskustvo ovoga tečaja, ne preporučujemo radionice duže od 2:30 sata na dan ako ih provodite on-line ili 4 sata ako tečaj provodite u živo. Također, preporučujemo 3 do 4 dana seminara.

3.- BILJEŠKE ZA VODITELJE TEČAJA

Dobra priprema je ključ uspješne radionice, a pomaže i u podizanju samopouzdanja za vrijeme provedbe. Kako biste bili adekvatno pripremljeni, potreban je i plan rada ili raspored radionica kao i jasna predodžba koliko sadržaja možete obraditi u zadanom vremenu. Uvijek je primamljivo pokušati prenijeti što više aktivnosti ili sadržaja, ali to često ruši kvalitetu rada zato budite realni koliko vremena posvećujete svakoj aktivnosti.

Uloga voditelja je planiranje i vođenje aktivnosti kao i omogućavanje sudionicima da dosegnu svoj puni potencijal za vrijeme radionica. Vođenje radionica je umjetnost, a ne znanost. Ovisno o cilju radionice, publici i dinamici, morat ćete prilagoditi svoj stil vođenja. Međutim, postoji 6 načela koja uvijek vrijede za uspješno vođenje:

Uvijek slušajte. Cilj je da aktivno slušate dok sudionici dijele svoje ideje i mišljenja. Tada, ako je potrebno, pojedince možete usmjeriti ka jasnijem izražavanju kako bi ih drugi sudionici bolje razumjeli i nadovezali se na rečeno.

Stvorite poticajno okruženje. Iskoristite svoju ulogu voditelja kako biste potaknuli sudionike pa pridonesu određenoj aktivnosti. Pobrinite se da se različita mišljenja izraze i čuju te da prostor radionice ne zauzmu samo nestrpljivi i dominantni sudionici. Pratite govor tijela i ekspresiju sudionika kako biste prepoznali kada netko od sudionika želi govoriti. Zatim, potaknite tu osobu da se izrazi pomoću sljedećih pitanja: „Želi li još netko nešto reći?“; „Jeste li Vi imali ideju za izraziti?“ ili „Izgledate kao da nešto želite nadodati.“

Dopustite si improvizaciju. Nemojte zapeti u osjećaju sigurnosti kada radite stvari na točno određen način. Budite otvoreni mogućnosti da ponekad trebate prilagoditi aktivnost potrebama sudionika i kolektivnog trenutka te budite spremni odbaciti „zacrtno“ i prilagođavati sadržaj ili ton aktivnosti po putu.

Budite autentični sebi i svome znanju. Ne postoji jedna vrsta osobnosti koja je najbolja za voditelja. Svaki voditelj ima svoj stil vođenja. Vaš posao kao voditelji jest da budete stručni u procesu vođenja više nego u sadržaju. Ako ne znate određenu informaciju vezanu za sadržaj, nemojte se bojati priznati to.

Izbjegavajte davati savjete. Kao voditelj, Vaš cilj je da budete objektivni što više možete. Savjete zadržite za sami proces vođenja, ne za sadržaj tečaja te upotrijebite fraze poput: „U ovome trenutku seminara, najčešće predložim...“ ili „Bilo bi korisno kada biste...“.

Prigrbite konstruktivan konflikt. Ako se usred procesa dogodi konflikt, prigrbite ga! Uvijek je bolje proći kroz konflikt nego ga izbjegavati. Konstruktivno rješavanje sukoba može biti od velikog značaja i odvesti do novih otkrića, timskog povjerenja i pozitivnih pristupa sljedećim aktivnostima.

Savjeti za vođenje fokus grupa:

- **Višejezične grupe...** Podjela sudionika u manje jezične grupe može postići više ciljeva. Prvo, dijalog je fluidniji s obzirom da se ne čekaju stanke za prijevod. Drugo, ojačava osjećaj povjerenja među sudionicima. Ljudi bolje razumiju međusobne nijanse kada govore zajednički jezik.
- **Na početku radionice/dana...** Priprema prostorije: Dodite sat ranije kako biste pripremili prostoriju. Raniji dolazak Vam omogućuje da na vrijeme riješite nenadane tehničke

probleme (uvijek testirajte tehniku prije početka seminara) i namjestite raspored prostorije kako Vam odgovara te pripremite materijale i rasporedite osvježavajuća pića i grickalice. Otvorite sesiju sa zabavnim i otvorenim pitanjima; ovo će omogućiti sudionicima da govore ispred grupe i podijele svoje ideje.

Ako radite on-line tečaj (**webinar**), osigurajte si dobar Internet i otvorite sesiju pola sata prije početka. Neke aplikacije nude „sobe za čekanje“ prije početka seminara koje omogućuju voditelju da kontrolira priključivanje sudionika seminaru.

- **Za vrijeme radionica/dana:** Obratite pozornost na neverbalne signale – netko Vam može slati znakove da im je neugodno ili da imaju nešto za reći. Postavljate otvorena pitanja, jedno po jedno. Ako je odgovor sudionika nejasan, potaknite sudionika da razumljiviji odgovor: „Možete li reći više o...“. Balansirajte aktivnost sudionika pitanjima: „Tko još želi nešto reći? Ili „Rado bi čuo/la od“
- **Na kraju radionica/dana...** Završite sesiju sažimajući glavne točke dana. Ako imate vremena, pitajte sudionike da se osvrnu na glavne ideje dana i imaju li dodatnih misli za podijeliti. Pitati ih kako su se osjećali kroz dan te im zahvalite na sudjelovanju.
- **Pauze:** Ako Vam seminar traje duže od dva sata, onda osim kratkih pauza ponudite i malo duže pauze svaka dva ili tri sata. Ako ste u mogućnosti, uvijek je dobro ponuditi kavu ili neko drugo osvježenje za vrijeme pauze.
- **Kako potaknuti sudionike na aktivno sudjelovanje:** Sli.do je vrsta aplikacije koja omogućuje anonimno postavljanje pitanja i davanja odgovora. Takva vrsta alata na on-line seminarima, često potakne šutljive sudionike na aktivno sudjelovanje. Ovakve vrste aplikacija omogućuju sudionicima da postavljaju pitanja, anonimno glasaju za pitanje koje im se sviđa kako bi se izrazili o kojim teme žele obraditi. Također, možete aplikacije poput Live polls, Quizzes, Rating, Word Clouds... koje će Vam pomoći da Vaše prezentaciju postanu živi dijalozi. Pitajte ljude kako se osjećaju i dobijte direktne za vrijeme radionice.

4.- SADRŽAJ TEČAJA

Predlažemo da tečaj organizirate u 12 sesija. Također, u prilogu, prilažemo tečaj stručnog usavršavanja i osposobljavanja PEEC projekta koji se održao on-line u Svibnju 2021. godine.

U1 ZAŠTO NAM JE POTREBNO MIROVNO OBRAZOVANJE U RANOM DJETINSTVU

1.Sesija 1: Uvod

2.Sesija 2: Zašto je potrebno mirovno obrazovanje od najranije dobi

U2 SUDJELOVANJE U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

3.Sesija 3: Obrazovanje, mirovno obrazovanje, konvencija o pravima djeteta i ciljevi održivog razvoja

4.Sesija 4: Metodologija mirovnog obrazovanja

U3 MEĐUOVISNOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

5.Sesija 5: Prema cjelovitom shvaćanju mira i nasilja

U4 RAZNOLIKOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

6.Sesija 6: Vrste zlostavljanja i nasilja

7.Sesija 7: Sociometrijske tehnike – prepoznavanje društvene dinamike unutar grupe

U5 ŽIVJETI MIR

8.Sesija 8: Osnovne vještine i vrijednosti za mirovno obrazovanje

9.Sesija 9: Voditelji i briga o sebi

U6 IZGRAĐIVATI MIRA

10.Sesija 10 (A): Obrazovni materijali za rad s djecom

1.Sesija 10 (B): Kakvo je Vaše iskustvo?

ZAVRŠNA SESIJA:

11.Sesija 11: Hoćete li...

Završetak i evaluacija

Aneks 1: Radni listići

UNIT 1: ZAŠTO NAM JE POTREBNO MIROVNO OBRAZOVANJE U RANOM DJETINJSTVU?

- Broj sesija: **2.**
 - Uvod
 - Zašto je potrebno mirovno obrazovanje od najranije dobi
- Ciljevi:
 - Stjecanje opsežnijeg značenja mira
 - Osvještavanje važnosti odgoja u ranom djetinjstvu
 - Razumijevanje zašto mirovno obrazovanje mora započeti od najranije dobi
- Potrebni materijali: Radni listići 1, 2 i 3.

SESIJA 1: UVOD

UNESCO ukratko definira mirovno obrazovanje kao “ **skup vrijednosti, stavova, modela ponašanja i načina života koji odbacuju nasilje i sprječavaju sukobe rješavanjem njihovih korijenskih uzroka i rješavanje problema kroz dijalog i pregovore među pojedincima, skupinama i narodima** ”. Kako bi ova kultura dobila oblik i postala istinita u različitim kontekstima, moramo osigurati različite razine integriranih intervencija, koje podržavaju djelovanje, provedbu i održiv razvoj.

"Mir je više od odsustva rata, on živi zajedno s našim razlikama - spola, rase, jezika, vjere ili kulture - istodobno promičući univerzalno poštivanje pravde i ljudskih prava o kojima ovisi takav suživot."

Za vrijeme PEEC treninga, razvijat ćete svoje kompetencije učitelja/odgajatelja i voditelja. Kompetencije na koje ćemo se fokusirati, esencijalne su za mirovno obrazovanje kao i obrazovanje o ljudskim pravima: (**Radni listić #1**):

- STVARANJE obrazovnog prostora;
- DIZAJNIRANJE obrazovnih programa;
- IMPLEMENTACIJA obrazovnih aktivnosti;
- VOĐENJE individualnih i grupnih procesa učenja;
- UČITI samostalno;
- ISTRAŽITI metode mirovnog obrazovanja;
- SURAĐIVATI s drugima;
- BITI UKLJUČEN u stvaranje mira.

Otvoreni dijalog: Iskustva sudionika u mirovnom obrazovanju i prevenciji nasilja:

- Koje aktivnosti i/ili metodologiju koristite za mirovno obrazovanje i prevenciju nasilja?
- Što je vršnjačko zlostavljanje?
- Koje vrste zlostavljanja poznajete?
- Koliko je često zlostavljanje?
- Rade li dobne skupine razliku kod zlostavljanja?
- Postoje li razlike u zlostavljanju kod djevojčica i dječaka?
- Jesu li neka djeca podložnija zlostavljanju od drugih?
- Jesu li neka djeca podložnija od drugih da postanu zlostavljači?
- Koliko su popularna djeca koja su žrtve, a koliko koja su zlostavljači?
- Što djeca rade kada su zlostavljana?
- Što najčešće kažu?
- Zašto puno djece ne kaže da su zlostavljani?
- Uzrokuje li zlostavljanje probleme u kasnijoj dobi?
- Gdje se zlostavljanje najčešće odvija?
- Kakav je osjećaj kada te zlostavljaju?
- Uzrokuje li zlostavljanje zdravstvene probleme?
- Postoji li poveznica između zlostavljanja u djetinjstvu i antisocijalnog ponašanja u zrelijim godinama?
- Koja je uloga vršnjaka u zlostavljanju?
- Kako se osjećaju promatrači zlostavljanja?
- Odvija li se zlostavljanje češće individualno ili u grupi?
- Postoji li razlika između osobnih karakteristika pojedinca i grupnog nasilnika?
- Kako nasilje utječu različite skupine, poput etničkih manjina, tražitelja azila i učenika s teškoćama u razvoju?
- Postoje li razlike među regijama (ruralno/urbano - grad/predgrađe)?
- Postoje li razlike među vrstama škola?

SESSION 2: Zašto je potrebno mirovno obrazovanje od najranije dobi?

Prema UNESCO-vim informacija, **rano djetinjstvo je period od rođenja do osme godine života**. Odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu, prema UNSECU definira se kao „**cjelovit razvoj djetetovih društvenih, emocionalnih, kognitivnih i tjelesnih potreba kako bi se izgradili čvrsti i široki temelji za cjeloživotno učenje i dobrobit**“. Znamo da rana iskustva oblikuju umove, stavove i često ponašanje mladih učenika. Možemo reći da su u ovoj fazi djeca pod velikim utjecajem okoline i ljudi koji ih okružuju.

UNESCO-v pristup pojačan je u agendi za Obrazovanje 2030, a posebno u cilju 4.2 održivog razvoja gdje se u cilju 4 želi postići da: **'Do 2030. godine osigurati da sve djevojčice i dječaci imaju pristup kvalitetnom razvoju u ranom djetinjstvu, skrbi i predškolskom obrazovanju kako bi bili spremni su za osnovno obrazovanje.'**

Time je rani odgoj i obrazovanje najbolja način ulaganja koje zemlja može uložiti u promicanje **razvoja ljudskih resursa, ravnopravnosti spolova i socijalne kohezije čime se smanjuju troškovi za kasnije popravne programe (Radni listić # 2).**

- **Istraživanje ekonomista i dobitnika Nobelove nagrade Jamesa Heckmana pokazalo je da svaki 1 američki dolar uložen u kvalitetne programe za rani odgoj i obrazovanje može donijeti povrat između 4 i 16 američkih dolara.**
- **Izvešće Vijeća ekonomskih savjetnika bivšeg predsjednika Obame iz 2014. godine, otkrilo je da bi „širenje inicijativa za rano učenje donijelo korist društvu otprilike 8,60 dolara za svaki potrošeni 1 američki dolar, od čega polovica dolazi od povećane zarade kada djeca odrastu“.**

U današnje vrijeme znamo da novorođenčad ima razvojni potencijal koji se može ostvariti na mnogo različitih načina. Ona nose u sebi mnoge mogućnosti, ali te će mogućnosti biti uzaludne ako djeca ne prime dovoljno raznoliku mješavinu podražaja od „medija“, odnosno od svojih odgajatelja i svog kućnog okruženja. Suvremena biologija te, prije svega, neuroznanost, tvrde da živčani sustav, koji je kod ljudi izuzetno razvijen, ne može doseći svoj puni potencijal bez dovoljnih vanjskih podražaja jer podražaji omogućavaju reakcije pomoću kojih se onda određene funkcije mogu potpuno razviti. Možemo reći da je temelj osobnog razvoja u stanju biološkog i neurološkog sustava prilikom rođenja, ali kasnije „medij“ postaje taj koji je odgovaran za daljnji razvoj. No, to ne znači da „medij“ može potpuno izgraditi ili potpuno unazaditi osobu. Dapače, u trenutku rođenja postoji cijeli niz mogućnosti i stoga aktivnost izvanjskog „medija“ – unutar granica koje su zadane individualnim biološkim i neurološkim okolnostima – može ili unaprijediti ili ograničiti razvoj.

Kao što je **Jean Piaget** istaknuo, **nedovoljno stimulacije ili pak potpuni nedostatak stimulacije mogu utjecati na unaprijed određeni slijed psihološkog razvoja.**

Lev Vygotsky, jedan od vodećih istraživača razvoja u ranom djetinjstvu, ističe da, **s obzirom na to da se ove radnje odvijaju dok se biološke, fiziološke i psihološke strukture oblikuju, mnogo veći je utjecaj na procese i svojstva koja ovise o ovim strukturama i samo razvoju.**

Organizacija i smjer sistema znanstveno osmišljenih utjecaja su vrlo važni u bilo kojem stadiju individualnog razvoja. No, u ranom djetinjstvu je ova stimulacija važnija i značajnija jer se odvija tijekom temeljnog biološkog, fiziološkog i psihološkog razvoja, a ne na već formiranim strukturama, što je slučaj u kasnijim stadijima života

LEKCIJE NAUČENE IZ NEUROZNANOSTI:

Period od rođenja do pete godine života predstavlja najopsežnije razdoblje razvoja ljudskog mozga i učenja.

- 95% rasta mozga događa se prije šeste godine života.
- Do pete godine života, djeca razvijaju temeljne sposobnosti koje će utjecati na daljnje učenje i funkcioniranje.
- Mala djeca trebaju njegovanje i stimulirajuću okolinu kao i iskustva kako bi se osigurao normalan razvoj i rast mozga koji će omogućiti razvojne faze: kognitivne, socijalne, emotivne i fizičke koje se događaju u ranom djetinjstvu.

- Djeca koja dožive nasilje i zanemarivanje, izložena su riziku nezdravog razvoja mozga kao i neusvajanje potrebnih vještina i sposobnosti.
- Usvajanje jezika, samoregulacija i društvena kompetencija su među kritičnim vještinama spremnosti za školu koje bi djeca trebala razviti između rođenja i pete godine.

Ključno pitanje: ZAŠTO U RANOM DJETINJSTVU, A NE KASNIJE ...

Ključni odgovor: U RANOM DJETINJSTVU OVA STIMULACIJA STJEČE VEĆU VAŽNOST I ZNAČENJE JER SE OSTVARUJE NA TEMELJNIM BIOLOŠKIM, FIZIOLOŠKIM I PSIHOLOŠKIM OBLICIMA, A NE NA VEĆ OBLIKOVANIM STRUKTURAMA, KAO ŠTO SE DOGAĐA U KASNIJIM GODINAMA.

(Radni listić # 3)

U2: SUDJELOVANJE U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- Broj sesija: 2.
Obrazovanje, mirovno obrazovanje, konvencija o pravima djeteta i ciljevi održivog razvoja
Metodologija mirovnog obrazovanja
- Ciljevi:
Bolje razumijevanje mirovnog obrazovanja, konvenciji o pravima djeteta i ciljevima održivog razvoja
Osvijestiti povezanost obrazovanja i mira
Implementirati različite metode mirovnog obrazovanja
- Potrebni materijali: Radni listići 4, 5 i 6.

SESIJA 3: OBRAZOVANJE, MIROVNO OBRAZOVANJE, KONVECIJA O PRAVIMA DJETETA I CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

1-Pitajte sudionike da se podsjetite vlastitog iskustva i osvježite svoje ideje o obrazovanju i kako bi ono trebalo funkcionirati.

Zatim postavite sljedeće pitanje: **Što moramo razumjeti u današnjem vremenu kao edukatori?**

2-Zapimište na ploči različite ideje sudionika (Sli.do <https://www.sli.do/> - u slučaju on-line seminara, koristite ranije spomenute aplikacije).

3.- Podijelite Radni listić # 4 i objasnite:

Ako pročitamo članak 29. Konvencije o pravima djeteta koju je odobrila Opća skupština Ujedinjenih naroda 20. studenog 1989., u osnovi ćemo pronaći ono što danas moramo shvatiti kao odgoj djece.

1. Države članice su suglasne da odgoj i obrazovanje djeteta treba usmjeriti prema:
 - a) razvoju osobnosti, talenata i najviših potencijala duševnih i tjelesnih sposobnosti djeteta;
 - b) razvoju poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, i načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda;

c) razvoju poštivanja djetetovih roditelja, njegova kulturnog identiteta, jezika i vrijednosti, nacionalnih vrednota zemlje u kojoj živi i zemlje iz koje potječe i civilizacija drugačijih od njegove;

d) **pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu u duhu razumijevanja, mira, snošljivosti, jednakosti/ravnopravnosti među spolovima i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama te osobama starosjedilačkog podrijetla;**

e) razvoju poštivanja zaštite prirodnog okoliša.

Ovo nije cjelovita definicija, više prikaz ka čemu bi obrazovanje djece trebalo biti usmjereno. Ocrtava i savršeno definira ono što danas moramo shvatiti pod obrazovanjem. Danas se obrazovanje definira kao ono što se djeci nudi za njihov integralni razvoj NE SAMO u kognitivnom aspektu, već i u psihičkim i duhovnim aspektima kroz iskustva pedagoške socijalizacije. Ova definicija vrijedi za sve dobne uzraste. Metodologije koje će se koristiti mogu se razlikovati, ali bit koncepta ostaje konstantan. To mora biti, prema odjeljku (d), obrazovanje usmjereno na **'pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu u duhu razumijevanja, mira...'**.

Čini se jasnim da se pojam obrazovanja mora shvatiti kao promicanje sposobnosti koje priroda daje djeci, a ne kao puki prijenos pojmova i informacija. Danas naše akcije moraju biti usmjerene na djecu koja uče biti svoja (**uče biti**), uče razumjeti društvene aspekte (**uče živjeti zajedno**), kao i same kognitivne aspekte (**naučiti znanje i naučiti raditi**): DELORS REPORT 1996.

4.- (Opcionalno) Ako želite znati više o obrazovnim stupovima Deloresovog izvještaja "Learning to live together" (Delors Report 2996). Pod vodstvom Jacquesa Delorsa, bivšeg predsjednika Europske komisije i bivšeg francuskog ministra gospodarstva i financija, koji je naglasio važnost humanističkog pristupa obrazovanju i uspostavio „četiri stupa“ obrazovanja: **učiti biti; učiti živjeti zajedno, učiti znanje i učiti raditi.**
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590>

5.- Refleksija: Jeste li promijenili svoje viđenje obrazovanja? Smatrate li da je današnje obrazovanje u skladu s člankom 29. Konvencije o pravima djeteta? Što bi se trebalo mijenjati? Je li mirovno obrazovanje dio kurikuluma? Obrazujemo li djecu za odgovoran život u slobodnom društvu i u duhu razumijevanja, MIRA, tolerancije, jednakosti, ravnopravnosti spolova kao i u duhu prijateljstva među ljudima različitih etničkih, nacionalnih i religijskih skupina? Zašto?

6.- Ako želimo obrazovati dijete da živi u određenom društvu, prije svega moramo razmisliti o vrsti društva u kojem će se to dijete razvijati i njegovim pravilima, smjernicama i vrijednostima. **Ciljevi održivog razvoja**, univerzalni su poziv na akciju kako bi se stalo na kraj siromaštvu, zaštitila planeta te podigla kvaliteta života ljudi. 17 ciljeva usvojile su sve države članice UN -a 2015.godine u sklopu Agende za održivi razvoj do 2030. godine.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

SESIJA 4: METODOLOGIJA MIROVNOG OBRAZOVANJA

Aktivno učenje je metoda kojom se djeca uključuju u proces učenja kao aktivni sudionici. Ova je metoda usmjerena na učenika prilikom učenja i poučavanja, tako da se učenici

uključuju u ciljane, smislene aktivnosti koje podržavaju njihovo učenje. Kroz metodu aktivnog učenja, učitelj preuzima ulogu voditelja, potičući djecu/učenike da sudjeluju i kažu svoje mišljenje te pružajući im podršku u preuzimanju odgovornosti za vlastito učenje. Aktivno učenje je „usmjereno na učenika“ te se fokusira na „suradnju, sudjelovanje i samorefleksiju“ ; ono potiče učenike „na aktivnost i na razmišljanje o procesu te aktivnosti“ .

U aktivnom okruženju za učenje:

- djeca su uključena u više procesa, a ne samo slušanje,
- naglasak je na stjecanju vještina kod djece, a ne na prijenosu informacija,
- djeca su uključena u više kategorije razmišljanja (analiza, sinteza, evaluacija),
- djeca sudjeluju u aktivnostima (npr. čitanje, raspravljanje, pisanje),
- naglasak je na dječjem istraživanju vlastitih stavova i vrijednosti.

Važno je voditi se modelom 3C i pravilnom ravnotežom ove tri stavke, kako bi se olakšalo sudjelovanje djece u procesu učenja: (Radni listić # 5):

Povezanost (Connection): obrazovni materijali povezani su sa stvarnim iskustvom, nadanjima, svakodnevnim situacijama, vrijednostima i očekivanjima učenika,

Izazov (Challenge): aktivnost koja predstavlja izazov učeniku,

Sposobnost (Capacity): izazov se uravnotežuje sposobnošću učenika ili grupe da sprovedu zadatak.

Materijali koje preporučujemo vezani su uz svakodnevne probleme i situacije, svakodnevne stvari, etičke dileme i etičke vrijednosti.

Ovisno o metodologiji koju ćete koristiti, ti materijali mogu biti praktični, poput priča, fotografija, stripova, umjetnički aktivnosti, te audiovizualni materijali, prezentacije PowerPoint i online videozapisi. Primjer metoda (**Radni listić # 6**):

- Dijalog/debata,
- Rad u skupinama,
- Rasprava,
- Refleksivno ispitivanje,
- Aktivnosti za poticanje samosvijesti,
- Strategija ZŽN (Znam, Želim znati, Naučio sam)
- Igranje uloga/drama
- Pričanje priča
- Metodologija usredotočene svjesnosti (*mindfulness*) i meditacije

- Iskustveno učenje
- Učenje u ranom djetinjstvu koje se temelji na projektu (Project based Learning in early childhood - PBL)
- Strategija vizualnog razmišljanja - metoda poučavanja koja unaprjeđuje vještine kritičkog razmišljanja razgovorom o slikama, koji vodi učitelj.
- Propitivanje
- Opservacija

Navedene metode povezane su s mirovnim obrazovanjem i istraživanjem svijeta oko sebe.

UNIT 3: MEĐUOVISNOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- Broj sesija: **1**.
Prema cjelovitom shvaćanju mira i nasilja
- Ciljevi:
Steći dublje cjelovitije razumijevanje pojma mira kao i kulture mira
Osvijestiti različite verzije oblike nasilja
Potrebni materijali :Radni listići 7, 8, 9, 10 i 11.
Isprintan dokument Docn96 za sve sudionike seminara:
http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/02/116797eng_UNESCO.pdf
(Prilagođeno iz UNESCO-vog izvora, 114; UNESCO izvori; Vol.:114; 1999)

SESIJA 5: PREMA CJELOVITOM SHVAĆANJU MIRA I NASILJA

Johan Galtung, otac mirovnog obrazovanja, često se poziva na razliku „negativnog mira“ i „pozitivnog mira“ (e.g. Galtung 1996). Negativan mir odnosi se na odsustvo nasilja. Kad se, primjerice, donese odluka za prekid vatre, nastupit će negativan mir. Negativan je jer se nešto nepoželjno prestalo događati (npr. nasilje je prestalo, ugnjetavanje je prestalo). Pozitivni mir ispunjen je pozitivnim sadržajima kao što su obnova odnosa, stvaranje društvenih sustava koji služe potrebama cijele populacije i konstruktivno rješavanje sukoba.

Mir ne znači potpuno odsustvo bilo kakvog sukoba. To znači odsustvo nasilja u svim oblicima i rješavanje sukoba na konstruktivan način. Mir dakle postoji tamo gdje ljudi komuniciraju

nenasilno i pozitivno upravljaju svojim sukobom-s poštovanjem prema legitimnim potrebama i interesima svih uključenih.

Pitajte sudionike da se prisjete svoga iskustva i da se prisjete trenutka kad su se osjećali spokojno. Zatim postavite sljedeće pitanje: Koje ideje, uvjete i situacije povezujete s mirom?

Zapišate ideje sudionika na ploču.

Istaknite da se ideje, uvjeti i situacije koje ste zapisali na ploču, mogu podijeliti u dvije glavne skupine: "negativan mir" i "pozitivan mir". Objasnite da je "negativni mir", kako ga je definirao Galtung (2000), odsustvo rata ili izravnog ili fizičkog nasilja, dok je pozitivan mir dugotrajan proces usmjeren na postizanje odsutnosti neizravnog ili strukturnog nasilja. Pozitivni mir ispunjen je pozitivnim sadržajima poput obnove odnosa, stvaranja društvenih sustava koji služe potrebama cijele populacije i konstruktivnog rješavanja sukoba. Odnosno, blagostanje i pravedni odnosi u različitim sferama života. Poslušite se **Radnim listićem # 7**.

Uočite različite razine mira, počevši od osobnog do globalnog, pa do mira između ljudi i zemalja, pa i šire. Podijelite **Radni listić # 8**. Vratite se na ideje zapisane na ploču iz prijašnje vježbe i pitajte: Koje od ovih ideja spadaju pod osobni mir? Koje od ovih ideja se odnose na društveni mir? Itd.

Pitajte sudionike: Koje je vaše razumijevanje nasilja? Svjetska zdravstvena organizacija definira nasilje kao "namjernu uporabu fizičke sile ili moći, prijetnju ili stvarnost, protiv sebe, druge osobe, grupe ili zajednice, koja rezultira ili ima veliku vjerojatnost da će rezultirati ozljedama, smrću, psihička ozljeda, nerazvijenost ili deprivacija." Kao što **Radni listić # 9** indicira, ideje negativnog i pozitivnog mira odgovaraju određenim oblicima nasilja. Predstavite oblike nasilja: izravno/ fizičko, strukturno, sociokulturno/ psihološko i ekološko.

Poslužite se inspirativnim citatima u **Radnom listiću # 10**. Više citata dostupno je na stranicama 27-31.

<https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/%5BENG%5D%20UNESCO%27s%20programme%20of%20action.pdf>

Objasnite da je UNESCO proglasio „Deklaraciju o kulturi mira“ (**Radni listić # 11**). Ukratko, ova deklaracija ističe da je kultura mira skup uvjerenja, vrijednosti, stavova i načina života koji se temelje na poštivanju života, ljudskog dostojanstva i temeljnih sloboda; mirno rješavanje sukoba i poštivanje načela demokracije, tolerancije, suradnje, kulturne raznolikosti itd. Pokažite slajd ili brošuru 6, koja je poster UNESCO -a. Isprintajte i podijelite primjerak svim sudionicima http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/02/116797eng_UNESCO.pdf

Zamolite sudionike da nacrtaju svoj simbol mira na temelju prethodne rasprave. Sudionici se mogu podijeliti u manje grupe ili tri veće. Pozovite predstavnike grupe da objasne svoj simbol. Nakon toga ih objesite u prostoriji da je vidljivo svima. Dodatni materijali:

<https://www.galtung-institut.de/wp-content/uploads/2014/11/Mini-Theory-of-Peace.pdf>
<https://www.jstor.org/stable/422690?seq=1>
http://www.activeforpeace.org/no/fred/Positive_Negative_Peace.pdf

Colen McCarthy jednom je rekao, “**Ako svoju djecu ne naučimo miru, netko će ih naučiti nasilju.**”

VIDEO "Bullying - Have you already been in such situation? - Beat Bullying".

Izvor: Vijeće Europe <https://youtu.be/e5sB7mndfrQ>

- Velika istraživanja OKO SVIJETA pokazuju da je 6 do 27% djece zlostavljano.
- U cijeloj Europi približno 40% djece i mladih doživljava nasilje u školi.
- 13% 11-godišnjaka i 12% trinaestogodišnjaka prijavilo je maltretiranje najmanje dva puta mjesečno.
- 78% onih koji su odgovorili na istraživanje Vijeća Europe reklo je da su se susreli s govorom mržnje na internetu.
- Vjerojatnije je da će i nasilnici i žrtve IMATI LOŠIJE REZULTATE U ŠKOLI.
- Istraživanje povezuje zastrašivanje sa zlouporabom droga, kaznenim osudama i oštrom tjelesnom disciplinom djece za koju je veća vjerojatnost da će postati nasilnici.
- Žrtve imaju probleme poput DEPRESIJE ponekad mnogo kasnije u životu.
- Vjerojatnije je da će žrtve imati SUICIDALNE MISLI ili pokušati samoubojstvo.

UNIT 4: RAZNOLIKOST U RANOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

- Broj sesija: 2.
Vrste zlostavljanja i nasilja
Sociometrijske tehnike: prepoznavanje društvene dinamike unutar grupe
- Ciljevi:
Steći opsežnije razumijevanje nasilja
Prepoznati različite vrste zlostavljanja
Upoznati se sa socijometrijskom tehnikom
- Potrebni materijali: Radni listići 12 i 13.

SESIJA 6: VRSTE ZLOSTAVLJANJA I NASILJA

Često se misli da se zlostavljanje sastoji samo od fizičkog nasilja i verbalnog zlostavljanja, no zlostavljanje ima puno više oblika od navedena dva, poput: (Radni listić # 12)

1. Tjelesno zlostavljanje
2. Verbalno zlostavljanje
3. Socijalno zlostavljanje
4. Električno zlostavljanje
5. Seksualno zlostavljanje
6. Zlostavljanje na temelju predrasuda

Zlostavljanje se najčešće povezuje s tjelesnim nasiljem i agresijom kao najočitijim oblikom zlostavljanja, koje je i najlakše za identificirati. Ali postoje i drugi oblici zlostavljanja, koji su suptilniji i koje je teže otkriti jer se obično takvo nasilje ne događa u javnosti. Ovo su najčešći oblici nasilja i zlostavljanja:

Primjeri tjelesnog zlostavljanja:

- udaranje rukom/udaranje nogom/pljuskanje/štibanje,
- pljuvanje,
- spoticanje/guranje/naguravanje,
- uzimanje i/ili lomljenje nečijih stvari,
- nepristojno gestikuliranje.

Tjelesni zlostavljači su obično veći, snažniji i agresivniji od svojih meta.

Primjeri verbalnog zlostavljanja:

- zadirkivanje,
- nadijevanje pogrdnih imena,
- poruga,
- prijetnja.

Verbalni zlostavljači obično koriste izjave, nazive i riječi kako bi povrijedili i ponizili svoje žrtve. Takve izjave su obično zasnovane na izgledu, ponašanju ili radnjama žrtve.

Verbalno zlostavljanje je teže otkriti jer se obično događa kad u blizini nema odraslih osoba. Odrasli ovu vrstu zlostavljanja obično ne istražuju dublje i sve obično ostane na verbalnim optužbama tko je što rekao. Ali, verbalno zlostavljanje se ne smije olako shvatiti jer može izazvati duboke psihološke rane i nesigurnosti u žrtve.

Primjeri socijalnog zlostavljanja:

- izopćavanje,
- poticanje druge djece da ne budu prijatelji sa žrtvom,
- ogovaranje,
- ponižavanje žrtve u javnosti,
- ignoriranje, izdvajanje i zastrašivanje.

Ova vrsta zlostavljanja obično se događa u tinejdžerskim godinama (ali se može dogoditi i ranije) i često se naziva čak i psihičkim zlostavljanjem. Ono uključuje društvenu manipulaciju kako bi se povrijedio nečiji društveni status i kako bi se nekoga izdvojilo ili izopćilo iz grupe. Zlostavljači obično uzdižu vlastiti društveni status ponižavanjem drugih.

Primjeri elektroničkog zlostavljanja:

- nasilne poruke, elektronička pošta, fotografije ili videozapisi,
- namjerno izopćavanje drugih na internetu,
- *online* prijetnje,
- *online* zastrašivanje ili krađa tuđih korisničkih podataka.

Ova vrsta zlostavljanja događa se prilikom korištenja interneta, pametnog telefona ili drugih tehnologija kako bi se uznemiravalo, prijetilo, osramotilo ili na drugi način učinilo nekoga metom.

Češće se događa u tinejdžerskim godinama, ali može se dogoditi i u ranijem djetinjstvu jer sve više djece počinje koristiti tehnologiju od rane dobi.

Elektroničko zlostavljanje omogućuje zlostavljačima da ostanu anonimni – sakriveni iza lažnih imena i korisničkih računa. Ovako mogu steći osjećaj sigurnosti i moći i vrlo često se osjećaju nepovezano sa situacijama i osjećajima drugih osoba. Ovaj tip zlostavljanja se može dogoditi bilo kada, ne samo za vrijeme škole, jer za elektroničko zlostavljanje nije potrebno biti fizički prisutan te se može „obaviti“ i od kuće.

Primjeri seksualnog zlostavljanja:

- zgrabiti, štipati ili dirati drugu osobu na seksualan način,
- namjerno se okrznuti o drugu osobu ili diranje nečije odjeće na seksualan način,
- korištenje seksualne geste prema drugoj osobi,
- zbijanje seksualnih šala ili komentara na račun druge osobe,
- širenje seksualnih glasina o drugoj osobi,
- nadijevanje seksualno sugestivnih imena,
- objavljivanje video sadržaja, fotografija ili komentara seksualnog sadržaja na društvenim mrežama,
- posramljivanje drugih na temelju stvarne ili percipirane seksualne aktivnosti,
- slanje poruka ili elektroničke pošte seksualno eksplicitnog sadržaja,
- prisiljavanje druge osobe da šalje svoje seksualne fotografije ili video-sadržaje nekome,
- prosljeđivanje seksualno eksplicitnih fotografija ili video-sadržaja koje je partner zaprimio/la drugim osobama

Ova vrsta zlostavljanja je najčešća u tinejdžerskim godinama i najčešće se događa djevojkama, ali se događa i dečkima. U nekim slučajevima, seksualno zlostavljanje može dovesti do seksualnog napada. Ova vrsta zlostavljanja se ponekad vrlo teško otkrije jer se događa van vidokruga odraslih osoba i ne ostavlja vidljive tragove. Žrtve se često osjećaju postićeno i posramljeno zbog čega ne govore drugima o tome što im se dogodilo.

Zlostavljanje na temelju predrasuda

Mnogo spomenutih vrsta zlostavljanja spada i pod zlostavljanja na temelju predrasuda.

Takvo zlostavljanje temelji se na predrasudama prema ljudima i određenom dijelu njihova identiteta, npr. seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, invaliditetu, boji kože te vjeri ili vjerovanjima. U ovom slučaju, zlostavljači najčešće za metu odabiru osobu koja je po bilo čemu drukčija od njih.

SESIJA 7: SOCIOMETRIJSKE TEHNIKE: PREPOZNAVANJE DRUŠTVENE DINAMIKE UNUTAR GRUPE

Sociometrijske tehnike su jednostavan način da se utvrde veze i položaji unutar grupe. Sociometrija je jednostavan alat koji pokazuje društvenu dinamiku među djecom i koji može pomoći učiteljima u prevenciji društvene izolacije, odbijanja ili zlostavljanja u najranijih fazama. Usto, sociometrija može pomoći učiteljima da razumiju odnose među djecom kako bi se uvele ili prilagodile aktivnosti koje bi omogućile razvoj djece unutar grupe te im stvorila osjećaj zajednice.

U grupi s djecom u dobi od 5 do 6 godina, mogu se vidjeti razlike u vezama među djecom. Empirijsko iskustvo je pokazalo da, kad se učitelje pita o grupi ili o odnosima među djecom u grupi, da su oni često ili nesvjesni ili krivo procjenjuju međuljudske odnose u grupi, koja djeca su prihvaćena, a koja odbijena itd.

Ako analiziramo sustav veza među djecom u navedenoj dobi, uvidjet ćemo pet kategorija: (**Radni listić # 13**):

- **Zvijezde:** djeca koju odabire najviše drugih članova u grupi ili koja se ističu svojim jedinstvenim ponašanjem, koje ih čini prepoznatljivima i značajnima,
- **Parovi:** dva člana grupe koja su odabrala jedan drugoga,
- **Ananasi ili grupe:** tri, četiri ili više članova koji su odabrali jedni druge,
- **Izolirani ili otoci:** djeca koju nitko nije odabrao,
- **Odbijeni:** djeca s kojom se drugi ne žele povezati.

U nekim grupama djece uočena je i tzv. „siva eminencija“, odnosno osoba koja utječe na grupu indirektno, ugledom ili prijateljstvom sa „zvijezdom“, tj. osobom na prvom mjestu u sociometrijskoj strukturi.

Primjenom sociometrijske metode dobivamo vrijedne informacije o grupnoj dinamici te dijagnozu sustava odnosa unutar grupe. Pomoću spomenutih pet kategorija u sociometrijskoj strukturi možemo uspostaviti veze među različitim članovima grupe (prihvaćanja ili odbijanja), možemo vidjeti koliko je netko popularan i koliko autoriteta imaju među članovima grupe, te koliko su neki članovi izolirani unutar grupe u kontekstu sociometrijske tehnike. Ovom se tehnikom mogu analizirati veze unutar grupe (npr. napetosti, odbacivanja, prihvaćanja itd.) te osjećaje suparništva i antipatije koji se temelje na uzajamnom odbijanju među djecom.

Sociogram je klasična tehnika kojom se kod odraslih dijagnosticiraju dublji sistemi veza i koja se može primijeniti na cijelu grupu, i u pisanom obliku. Sociogram se može primijeniti u radu s djecom u dobi od 5 do 6, ali se mora prilagoditi njihovoj dobi te se provodi tako da učitelji usmeno postavljaju pitanja individualnom djetetu, i to u prikladno vrijeme. Iz tih se odgovora zatim može grafički prikazati mreža međuodnosa.

Kako bi se uspješno provela ova metoda, odrasla osoba provodi razgovor s djetetom, obično na tihom, privatnom mjestu.

Neka od pitanja koja se mogu koristiti s djecom ove dobi:

- S kim se najviše voliš igrati?
- Tko je tvoj najbolji prijatelj/ica?
- S kim se ne voliš igrati?
- S kim voliš ići vani ili ići u šetnje?

Slično tome, ali u vezi sa stvarima:

- Koja je tvoja najdraža igračka?
- Kome bi htio/htjela dati igračku?
- S kime bih dijelio/la ovu igračku u igri?

Veze među djecom se obično mogu otkriti uz pomoć metode „odabir u akciji“: svakom se djetetu da tri stvari i potom ih se pita koju stvar vole najviše, koju najmanje, a koja im je u sredini. Potom, dijete „tajno“ da po jednu stvar troje djece u grupi tako da igračku ostavi u ormariću koji pripada pojedinom djetetu.

Da bi bili sigurni da djeca točno prepoznaju individualne članove grupe u vrijeme kad ih se pita za mišljenje, ispitivači mogu koristiti fotografije članova grupe kako bi djeca mogla, uz usmene izjave, i pokazati prstom na svoje izbore.

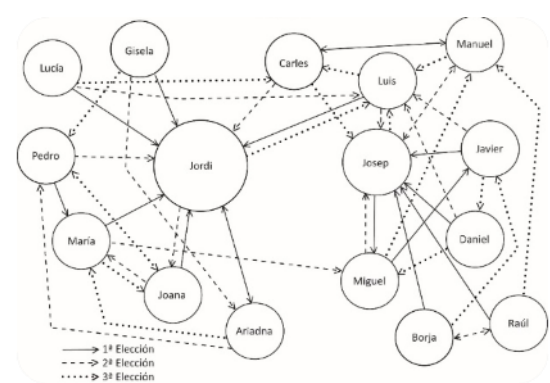
Ispitivači mogu uvesti i razne varijacije kako bi učinili ovu aktivnost zabavnijom, ali uvijek se moraju držati glavnog načela: djeca moraju imati slobodan izbor i ispitivači moraju paziti da ih ne navode na odgovor. K tome, ispitivači moraju zaštititi privatnost razgovora, koji se mora odvijati bez uplitanja druge djece.

Distribucija darova se može koristiti kako bi se saznalo koja su djeca najpopularnija u grupi te koja djeca nisu omiljena. Usto, može se vidjeti i uzajamnost izbora na temelju čega možemo stvoriti pretpostavke o prijateljskim odnosima među djecom.

S ovako dobivenim podacima možemo napraviti tablicu s dvostrukim unosom, odn. sociometrijsku matricu. U okomiti stupac unesemo imena djece u grupi, a u vodoravni red unosimo imena djece koja su odabrana.

GROUP 5 A 6 YEARS: 16 KIDS

No.	Name	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.	Manuel					3	2		1								
2.	Javier				3	2	1										
3.	Jordi									1			2	3			
4.	Daniel					2	1	3									
5.	Luis			1			2		3								
6.	Josep	2				3		1									
7.	Miguel	3	1				2										
8.	Carles	1	2			3											
9.	Ariadna			1									3			2	
10.	Lucia				1	2				3							3
11.	Gisela										2						
12.	Joana				1									2			3
13.	Maria							2						3			
14.	Borja		3				1										2
15.	Raül		3				1										2
16.	Pedro			2									3	1			
	Total	4	2	8	3	7	7	3	3	2			3	4	1	1	3

Znakovi zlostavljanja

Postoje mnogi znakovi upozorenja koji mogu ukazivati na to da je netko pogođen nasiljem - bilo da je zlostavljan ili zlostavlja druge. Kad se zlostavljanje događa, najvažnije je da ga se

otkrije što je moguće prije. Svako dijete drukčije reagira te može pokazati niz emocija, od suptilnih do jasnih, da je zlostavljano.

Potražite promjene u djetetu. Međutim, imajte na umu da ne pokazuju sva djeca koja su izložena nasilju znakove upozorenja.

Neki od znakova koji mogu pokazati da je dijete zlostavljano:

- Neobjašnjive ozljede,
- izgubljene ili oštećene stvari ili odjeća,
- česte glavobolje ili bolovi u trbuhu, boležljivost ili pretvaranje da su bolesni (kako bi izbjegli odlazak u školu),
- promjene u jedenju, npr. iznenadno izbjegavanje obroka ili prejedanje,
- promjene u spavanju i učestalije noćne more,
- promjena nagore u školskom uspjehu i ocjenama, gubljenje zanimanja za školu ili dijete odbija ići u školu,
- gubitak prijatelja ili odbijanje društvenih situacija
- osjećaji bespomoćnosti i smanjenje samopoštovanja,
- dijete postaje povučeno ili počinje mucati.

Znakovi da dijete zlostavlja vršnjake:

- Učestalo upadaju u fizičke ili verbalne konflikte
- Imaju prijatelje koji maltretiraju druge
- Sve su agresivniji
- Često završavaju u uredu ravnatelja ili dobivaju školske kazne
- Imaju neobjašnjiv dodatni novac ili nove stvari
- Krive druge za njihove probleme
- Ne prihvaćaju odgovornost za svoje postupke
- Konkurentni su i brinu se za svoj ugled ili popularnost

Zašto djeca ne traže pomoć?

Statistika Pokazatelja školskog kriminala i sigurnosti za 2018.godinu, pokazuje da je prijavljeno samo 20% slučajeva školskog zlostavljanja. Djeca ne govore odraslima iz mnogo razloga:

- Zlostavljano dijete često se osjeća bespomoćno te nemaju osjećaj kontrole. Često se boje da će ih se smatrati slabima te da će ih se ismijavati.
- Često se boje reakcije djeteta koje ih je zlostavlja.
- Zlostavljanje može biti ponižavajuće iskustvo. Djeca možda ne bi željela da odrasli znaju što se o njima govori, bilo istinito ili lažno. Također se mogu bojati da će ih odrasli osuđivati ili kazniti zbog toga što su slabi.
- Djeca koja su zlostavljana često se osjećaju društveno izolirana te mogu smatrati da nikoga nije briga niti bi ostali to mogli razumjeti.
- Djeca se mogu bojati odbacivanja od strane svojih vršnjaka.

UNIT 5: ŽIVJETI MIR

- Broj sesije: 2.
Osnovne vještine i vrijednosti za mirovno obrazovanje
Voditelji i briga o sebi
- Ciljevi:
Osvijestiti karakteristike voditelja mirovnog obrazovanja
Razviti sposobnost brige o sebi
- Potrebni materijali: Radni listić 14.

SEESIJA 8: OSNOVNE VJEŠTINE I VRIJEDNOSTI ZA MIROVNO OBRAZOVANJE

Voditelji mirovnog obrazovanja moraju internalizirati koncepte koje poučavaju svojim učenicima. To ne znači da kao učitelj morate biti "gotov proizvod" savršenog mirovnog znanja, vještina i stavova. Naprotiv, mirovno obrazovanje je proces cjeloživotnog učenja, a svi smo mi učenici koji neprestano traže veće znanje i razumijevanje. Međutim, to znači da biste trebali stalno pokušavati „prakticirati ono što propovijedate“ i stalno razmišljati o usklađenosti svog učenja s vlastitim postupcima i ponašanjem te iskreno priznavati svoja ograničenja. Ovo je možda najvažniji atribut voditelja mirovnog obrazovanja.

Uspješni voditelji mirovnog obrazovanja posjeduju niz atributa. Sljedeći popis nije iscrpan popis za provjeru; to je prije popis atributa koji se često zapažaju kod mirovnih pedagoga. Atributi učinkovitog voditelja mirovnog obrazovanja uključuju (Navarro-Castro & Nario-Galace, 2008):

1. Voditelj je odgovoran globalni građanin i ima viziju za pozitivne promjene u budućnosti. Vjeruje da je obrazovanje služi za pozitivne/konstruktivne promjene.
2. Voditelj je motiviran željom da pomaže i aktivno je uključen u zajednicu u kojoj predaje.
3. Voditelj je doživotni učenik.
4. Voditelj je „i prenosilac i posrednik kultura“. Voditelj prenosi svoju vlastitu kulturu, ali je također kritičan i reflektira da bude posrednik promjene i razumijevanja drugih kultura.
5. Odnos voditelja sa studentima i drugim odgojnim djelatnicima mora njegovati mir stvaranjem zajednice.
6. Voditelj mora biti svjestan rasizma, seksizma ili bilo kojeg drugog oblika diskriminacije koji se može pojaviti u učionici.
7. Voditelj koristi konstruktivnu kritiku kako bi pomogao svojim učenicima u rastu.
8. Voditelj poznaje sve učenike kao pojedince i djelotvorno reagira na njihove razlike brižnim stavom.
9. Voditelj stvara okruženje u kojem se učenici mogu slobodno postavljati pitanja koja ih okupiraju o zadanim temama. Voditelj prije postavlja pitanja nego što daje odgovore.

10. Voditelj stalno razmišlja o vlastitim nastavnim metodama.
11. Voditelj poznaje i koristi vještine komunikacije i rješavanja sukoba za izgradnju zajednice.
12. Voditelj koristi kooperativno učenje.
13. Voditelj potiče raspravu među učenicima.
14. Voditelj motivira i inspirira svoje učenike.
15. Voditelj je radostan i pozitivan.
16. Voditelj je strastven i suosjećajan.
17. Voditelj je nježan i pošten.
18. Voditelj je ugodno koristiti osobne priče za povezivanje s učenjem.

Pitanja za refleksiju: Usporedite sebe s navedenim atributima. Koje su Vaši snažniji atributi kao voditelj mirovnog obrazovanja? Koji su Vaši slabiji atributi?

SESIJA 9: VODITELJI I BRIGA O SEBI

Da biste se brinuli o nekome, potrebna je i sposobnost brige o sebi. Obrazovanje, osobito obrazovanje u ranom djetinjstvu, ne tiče se samo intelektualnog razvoja, već i emocionalnog, s naglaskom na obrazovne i odgojne aspekte. Kao skrbnici, učitelji i odgajatelji potiču se da većinu svoje energije i pažnje usmjere na druge, a tako malo na sebe. Biti odgajatelj znači smjestiti se u intenzivno okruženje, okruženje u kojem se potrebama drugih (učenika) daje prioritet nad potrebama odgajatelja. Bez brige o sebi nećete imati energije, volje ili motivacije da pravilno pomognete svojim učenicima (**Radni listić # 14**)

25 savjeta za voditelje kako da se „povežu sa sobom“ u stresnim i situacijama

1. Pripremite se za jutro prethodne noći i budite se dovoljno rano da biste mogli polako započeti dan. Stvorite jutarnju rutinu koja angažira vaš um i pomaže vam da se osjećate smireno.
2. Umjesto da odmah palite tehnologiju, ujutro radije provedite vrijeme u trenutku ulazeći polako u dan koji je pred vama.
3. STOP! Jedna od najkorisnijih radnji koje možete poduzeti u trenutku stresa je zastati, procijeniti svoje mentalno stanje i izvući se iz povišenog stanja tjeskobe i vratiti se u mirnu, bistru bazu.

4. Na početku dana donesite odluku da budete prisutni u onome što radite, bilo da radite na zadatku, jedete ručak ili razgovarate s kolegom. Kad shvatite da vam um počinje "lunjati", prepoznajte svoje misli i preusmjerite pažnju na ono što radite.
5. Stanite s izvršavanjem više radnji istovremeno. U današnjem brzom svijetu, mnogi od nas ponose se time što su u stanju učinkovito izvršiti više zadataka. Istina je ipak da fokusiranje na jednu po jednu stvar povećava vašu učinkovitost i produktivnost.
6. Jedan od načina na koji si možete pomoći da se osjećate bolje jest pravilnim disanjem. Pokušajte sljedeću vježbu: duboko udahnite (brojite do 4), zadržite dah i izdahnite dvostruko duže nego što ste brojali pri udahu (brojite do 6 ili 8). Pritom možete opustiti glasnice i slušati zvuk vlastitog izdisaja koji podsjeća na ocean i koji se koristi u tehnikama duboke relaksacije. Ovakvim disanjem aktivirate parasimpatički živčani sustav te smanjujete broj srčanih otkucaja u minuti i krvni tlak.
7. Uzmite pauzu kada vam je potrebno. Možda vam se može činiti neobično uzeti pauzu usred napornog poslovnog dana, ali odvajanje od posla na nekoliko minuta vam zapravo može poboljšati koncentraciju.
8. Ponekad je potreban trenutak da se povežete sa svojim tijelom, razmislite kako se osjećate, duboko udahnite kako biste se centralizirali. Nemojte se ustručavati uzeti pauzu za ručak ili izađite na 15 minuta da se osvježite.
9. Šetnja prirodom, dan na plaži ili planinarenje pomaže vam osjećati se smireno i zadovoljno. Iako možda svaki dan nećete biti u mogućnosti biti u doticaju s prirodom, možete biti dovoljno blizu; čuvajte kamenčić u džepu, koristite lijep list za označavanje stranica. Iskoristite veću školjku kao uteg za papir. Na taj način, uvijek ćete sa sobom imati podsjetnik da je predivan veliki svijet u vašoj blizini – misao koja vam može pomoći kada osjećate kako su vam problemi preveliki.
10. Potražite načine kako frustraciju pretvoriti u priliku za razmišljanje i pregrupiranje u uzbudljiv izazov. Ponekad samo opažanje načina na koji mislite može uvelike utjecati na vašu ukupnu dobrobit. Evo lagane vježbe koja će vam pomoći: na kraju svakog dana zapišite jednu pozitivnu stvar koja se dogodila tog dana i zašto vas je to usrećilo. Čineći to, trenirat ćete mozak da se usredotoči na pozitivno.
11. Zbog stresa se sve može činiti hitnim, što otežava odluku o sljedećem koraku. Riješite se tog stanja tako da sjednete mirno dovoljno dugo, uz duge izdisaje i udisaje. Zatim se zapitajte: Što mi trenutno najviše treba?
12. Oblaci su gotovo uvijek prisutni, ali se i stalno mijenjaju- baš kao i vaše misli. Promatranje oblaka može biti dobar način za stjecanje objektivnosti oko prirode vaših misli. Provedite pet minuta promatrajući nebo- opažajte na što vas podsjećaju oblici oblaka, pokušajte zamijetiti pokret ili promjene u izgledu oblaka.
13. Samo dišite. Samo pažnjom usmjerenom ka udisanju i izdisanju možete se opustiti gdje god se nalazili. Udahnite kroz nos uz brojanje do 3, a zatim polako izdahnite kroz usta brojeći do

7. Usporavanje svojega ritma i uzimanje minute za kontrolirano disanje može vam pomoći da se smirite. Pokušajte iskoristiti jednu minutu od svakog sata jednostavno dišući i ne radeći išta drugo, i možda se uistinu iznenadite koliko bolje ćete se osjećati.
14. Ne budi sam sebi najgori neprijatelj. Ponekad mislimo da će nam samokritičnost pomoći da budemo samosvjesniji i natjerat će nas da radimo više, ali to je mit. Zapravo, prema velikom broju istraživanja, samokritičnost uništava našu otpornost. Manje smo u stanju učiti na svojim greškama kada kontinuirano pokušavamo pobijediti sebe. Samokritični ljudi imaju veću anksioznost i depresiju te se teže vraćaju na noge nakon borbe.
15. Suosjećanje prema sebi uključuje razumijevanje da svi griješe i da je to dio ljudskog bića. A to je sposobnost da razgovarate sami sa sobom onako kako biste razgovarali s prijateljem, toplo i ljubazno. Kad zauzmemo takav stav, sugeriraju istraživanja, mirniji smo - imamo manje osjećaja stresa kao i niže razine kortizola. Također smo otporniji: Manje se bojimo neuspjeha i motiviraniji smo za poboljšanje.
16. Podsjetite se da niste definirani samo svojim mislima. Kad god se u Vašem umu pojavi negativna misao, jednostavno je prepoznajte kao „misao“ ili „osjećaj“ i krenite dalje. Vi niste Vaš bijes ili prijezir. Ne zadržavajte se na mislima koje Vam mogu štetiti.
17. Ne podcjenjujte moć glazbe! Dokazano je kako slušanje instrumentalne glazbe poboljšava sposobnost fokusiranja, što može poboljšati kvalitetu razmišljanja i pomoći vam da se opustite u situacijama kada ste preplavljeni mislima.
18. Kada se osjećate tjeskobno ili pod stresom, pokušajte imenovati ono što osjećate. To pomaže da se vaša reakcija na stres smiri. Izgovarajući naglas ili sebi negativnu emociju koju osjećate dok je proživljavate, stvarate malu udaljenost između nje i vaše reakcije. Dajte vašem umu koji racionalno razmišlja, priliku da preuzme emocionalni dio vašeg mozga. To stvara prostor u kojem možete odabrati način na koji ćete reagirati.
19. **Aromaterapija može smanjiti stres, povećati zadovoljstvo i smanjiti razinu kortizola, „hormona stresa“.** Dokazano je da aromaterapija lavandom uistinu smanjuje plač novorođenčadi te potiče san i novorođenčadi i odraslih. (Vaziri F, Khosropoor M, Hidari M, Pourahmad S, Morshed Behbahani B, Saki F. The Effect of Aromatherapy by Lavender Oil on Infant Vaccination Pain: A Double Blind Randomized Controlled Trial. J Caring Sci. 2019;8(1):17-21. doi:10.15171/jcs.2019.003)
20. Krećite se, smijte se i dišite. Prije nastave, oslobodite stres skačući gore-dolje 15 puta u kupaonici. Nasmijat će vas. Protresite udove kako biste oslobodili napetost. Dišite polako i duboko iz trbuha, rukama na stražnjem dijelu bokova.
21. Počnite sat s ritualom. Prvih par minuta novog sata mogu biti jako zastrašujući. Počnite sat sa 60 sekundi dobrih vijesti. Neka učenici izvijeste o rođendanu, dobrim vijestima u susjedstvu, smiješnim anegdotama...
22. Osim što ćete produbiti pozitivne socijalne odnose, naglasak će biti na učenicima a ne na vama.

23. Brojite stolice. Brojanje u ritmu pomoći će vam lakše kontroliranje adrenalina.
24. Nije stvar u vama. Izbjegavajte tumačiti bezizražajna dječja lica kao nezainteresirana ili ljuta. Ne zaboravite se koncentrirati na to da djeca uče umjesto da se vi savršeno ponašate.
25. Potičite razredne rasprave gdje su učenici u središtu pažnje. Nakon što ste vi govorili neko vrijeme, vjerojatno će više pažnje pridavati pričama svojih razrednih kolega. Iskoristite to vrijeme kad je pažnja na učenicima za sebe: dišite i osvijestite svoje emocije.

Pitanja za refleksiju: Izaberite jedan ili dva savjeta te ih isprobajte. Kako se osjećate?

UNIT 6: IZGRAĐIVATI MIR

- Broj sesija: 2.
Obrazovni materijali za rad s djecom
Kakvo je Vaše iskustvo?
- Ciljevi:
Upoznati sudionike s 26 obrazovnih materijala
- Potrebni materijali: Radni listići 15 i 16.

SESIJA 10: OBRAZOVNI MATERIJALI ZA RAD S DJECOM

Kroz projekt razvili smo 26 obrazovnih materijala odgovarajuće metodologije koja stavlja djecu u središte procesa učenja. Međutim, svi materijali mijenjati i prilagođavati dobi, vokabularu i sposobnostima grupe.

Mirovno obrazovanje implicira niz normi, vrijednosti i ponašanja kod djece. Ova skupina psiholoških kvaliteta vezanih za razvoj osobnosti neodvojiva je od bilo kojeg drugog područja razvoja i ponašanja djece. Ove su kvalitete usredotočene na dva velika aspekta osobnosti djece - na **Ja**, koji se izravno odnose na formiranje njihovog karaktera, temperamenta i drugih unutarnjih psiholoških formacija - i na **Projekciju sebe** unutar okruženja u kojem se djeca nalaze tj. obitelji, lokalnoj zajednici i društvu općenito.

Samo je u pedagoškom radu moguće staviti naglasak na jedan ili drugi aspekt, dopuštajući njihovo razlikovanje. Za dijete su aktivnosti cigle koje grade osobnost i strukturu vrijednosti za mirne odnose pune poštovanja koje će izgraditi s vremenom. (**Radni listić # 15**).

UPOZNAJEM SEBE

Briga o sebi
Kreativnost
Odgovornost
Neovisnost
Strpljenje
Sloboda
Samokontrola
Samopoštovanje
Poštenje

DRUGI I JA

Velikodušnost
Suosjećanje
Solidarnost
Razumijevanje drugi
Različitosti
Različitosti igra
Prijateljstvo
Pravednost
Povjerenje

RJEŠAVANJE SUKOBA

Dijalog
Empatija
Hrabrost
Kulturna raznolikost
Poštovanje
Ravnopravnost spolova
Sigurnost
Tolerancija

Obrazovne materijale možete pronaći ovdje <http://peec-online.eu/>

Možete stvoriti radne skupine i raspodijeliti aktivnosti među sudionicima. Ako ostavite vremena svim sudionicima da pažljivo pročitaju jedan obrazovni materijal, tada sudionici mogu svojim kolegama objasniti/prepričati svaku aktivnost unutar materijala kojeg su dobili. Na taj način možete pretvoriti ovu sesiju u interakciju u suradnji i suradnji.

SESIJA 11 : KAKVO JE VAŠE ISKUSTVO?

Ovaj dio tečaja je opcionalan. Ovu sesiju koristite u slučaju da ste predvidjeli vrijeme za implementiranje obrazovnih materijala od strane sudionika u njihovim učionicama.

“Jedna cigla nije zid, ali zid je izgrađen od cigli.” Mirovno obrazovanje je rezultat učenja o vrijednostima kao što je zid rezultat naslaganih cigli. (**Radni listić # 16**).

Potaknite razgovor sljedećim pitanjima:

- Smatrate li da neke vrijednosti nedostaju?
- Biste li na drukčiji način organizirali ove vrijednosti?
- Jesu li Vam obrazovni materijali zanimljivi? ?
- Koliko ste obrazovnih materijala implementirali u učionici?
- Biste li ih željeli implementirati u svojim učionicama?
- Mislite li da bi se djeci svidjeli obrazovni materijali?
- Jesu li obrazovni materijali jednostavni za provođenje?
- Je li predviđeno vrijeme obrazovnih materijala realno?
- Odgovaraju li dobnoj skupini?
- Je li dizajn atraktivan?
- Biste li materijale preporučili svojim kolegama?
- Je li Vam je bila potrebna pomoć za razumijevanje aktivnosti?
- Dok ste implementirali aktivnosti, jeste li imali puno prilagodbe i promjena samih aktivnosti?
- Jesu li aktivnosti inovativne?
- Kako se obrazovni materijali mogu poboljšati?
- Koja aktivnost Vam se najviše sviđa? Koja najmanje? Zašto?

Završno pitanje: **Kako možemo postići da svijet postane mirnije mjesto?**

ZAVRŠETAK...

SESIJA 12: HOĆETE LI... (VJEŠTINE KOJE VODITELJ MIROVNOG OBRAZOVANJA TREBA IMATI)

Slijedi popis vještina koje bi voditelji mirovnog obrazovanja trebali imati (Prilagođeno prema Carter, 2006). Nakon ovoga tečaja, hoćete li...(Radni listić # 17)

1. Pripomoći učenicima u izgradnji njihovih koncepata mira, na temelju njihovih kolektivnih iskustava i novih informacija.
2. Integrirati pozitivan kontakt, kao i informacije o različitim kulturama u lokalnoj regiji i dalje, kako biste prevladali neznanje, dezinformacije i stereotipe.
3. Koristiti suosjećanje i pravilnu komunikaciju u dijalogu u svrhu lakšeg upravljanja učionicom.
4. Obučiti učenike sklonostima i vještinama koje razvijaju mir, uključujući praksu nenasilja prije i za vrijeme sukoba..
5. Stvoriti okruženje koje njeguje i pruža sigurno mjesto za komunikaciju o zabrinutostima vezanim uz nasilje.
6. Slušati ideje učenika o tome kako se može razviti mir u razredu i školi, a zatim surađivati s njima u provedbi njihovih prijedloga.
7. Koristiti strategije koje podržavaju mirnu interakciju sa samim sobom i svim ljudima, uključujući restorativne prakse u post konfliktnim situacijama.
8. Kultivirati i podržavati učenikovu odgovornost za rješavanje problema na mirni način dok ostajete svjesni njegovih/njezinih potreba i reagirate na njih.
9. Pokazati zahvalnost za sva učenička postignuća u postizanju mira.
10. Podučavati i poticati brigu za okolišem.

Sli.do (<https://www.sli.do/>) preporučujemo ovu aplikaciju za prikupljanje anonimnih odgovora.

ZAVRŠETAK I EVALUACIJA

Ciljevi:

Po završetku sesije, sudionici će:

1. evaluirati tečaj i radionice,
2. izraziti stupanj predanosti ka radu unutar mirovnog obrazovanja kao sredstvu za poticanje jednakosti, raznolikosti i uključenosti kao i daljnje sprječavanje nasilja i vršnjačkog zlostavljanja u ranom djetinjstvu.

Materijali:

Primjer evaluacijskog upitnika: http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/05/example_EVALUATION_CPD.pdf

Obojeni listovi papira.

Mali niski stol ili prostirka/komad tkanine s cvijećem ili biljkom, po mogućnosti sa simboličkim predmetom i odgovarajućim stolnjakom. (Domaćin priprema materijale).

Potvrde o sudjelovanju. Primjer potvrde: http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/05/example_CERTIFICATE.pdf)

Bilješka: Ako je moguće, rasporedite sjedalice u krug.

Zamolite sudionike da ispune evaluacijski upitnik. Preporuča se i online upitnik kojeg sudionici mogu ispuniti i od doma. Primjer upitnika: <https://es.surveymonkey.com/> ili <https://www.google.es/intl/es/forms/about/>

Recite sudionicima da napišu svoje komentare na obojane listove papira te da listove stave na centar stola. Za online tečaj, preporučamo Slido aplikaciju <https://www.sli.do/>.

Podijelite potvrde o sudjelovanju. Možete i nasumično podijeliti potvrde sudionicima i onda oni moraju uručiti osobi koju su dobili.

Radni listić 1

COMPETENCES

- STVARANJE obrazovnog prostora;
- DIZAJNIRANJE obrazovnih programa;
- IMPLEMENTACIJA obrazovnih aktivnosti;
- VOĐENJE individualnih i grupnih procesa učenja;
- UČITI samostalno;
- ISTRAŽITI metode mirovnog obrazovanja;
- SURAĐIVATI s drugima;
- BITI UKLJUČEN u stvaranje mira.

Radni listić 2

RANI ODGOJ I OBRAZOVANJE NAJBOLJI JE NAČIN ULAGANJA DRŽAVE U PROMICANJE RAZVOJA LJUDSKIH RESURSA, RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I SOCIJALNE KOHEZIJE ČIME SE SMANJUJU TROŠKOVI ZA KASNIJE POPRAVNE PROGRAME.

- Istraživanje ekonomista i dobitnika Nobelove nagrade Jamesa Heckmana pokazalo je da **svaki 1 američki dolar** uloženi u kvalitetne programe za rani odgoj i obrazovanje može donijeti povrat **između 4 i 16 američkih dolara**.
- Izvješće Vijeća ekonomskih savjetnika bivšeg predsjednika Obame iz 2014. godine, otkrilo je da bi „širenje inicijativa za rano učenje donijelo korist društvu otprilike **8,60 dolara za svaki potrošeni 1 američki dolar**, od čega polovica dolazi od povećane zarade kada djeca odrastu“.

Radni listić 3

U RANOM DJETINJSTVU OVA STIMULACIJA STJEČE VEĆU VAŽNOST I ZNAČENJE JER SE OSTVARUJE NA TEMELJNIM BIOLOŠKIM, FIZIOLOŠKIM I PSIHOLOŠKIM OBLICIMA, A NE NA VEĆ OBLIKOVANIM STRUKTURAMA, KAO ŠTO SE DOGAĐA U KASNIJIM GODINAMA.

Radni listić 4

ČLANAK 29: OBRAZOVNI CILJEVI

Države stranke su suglasne da odgoj i obrazovanje djeteta treba usmjeriti prema:

- a) razvoju osobnosti, talenata i najviših potencijala duševnih i tjelesnih sposobnosti djeteta;
- b) razvoju poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, i načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda;
- c) razvoju poštivanja djetetovih roditelja, njegova kulturnog identiteta, jezika i vrijednosti, nacionalnih vrednota zemlje u kojoj živi i zemlje iz koje potječe i civilizacija drugačijih od njegove;
- d) pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu u duhu razumijevanja, mira, snošljivosti, jednakosti/ravnopravnosti među spolovima i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama te osobama starosjedilačkog podrijetla;
- e) razvoju poštivanja zaštite prirodnog okoliša.

Radni listić 5

METODOLOGIJA MIROVNOG OBRAZOVANJA

```
graph TD; A((Aktivno učenje)) --- B((Povezanost)); A --- C((Izazov)); A --- D((Sposobnost)); B --- C; C --- D; D --- B;
```

PE3C

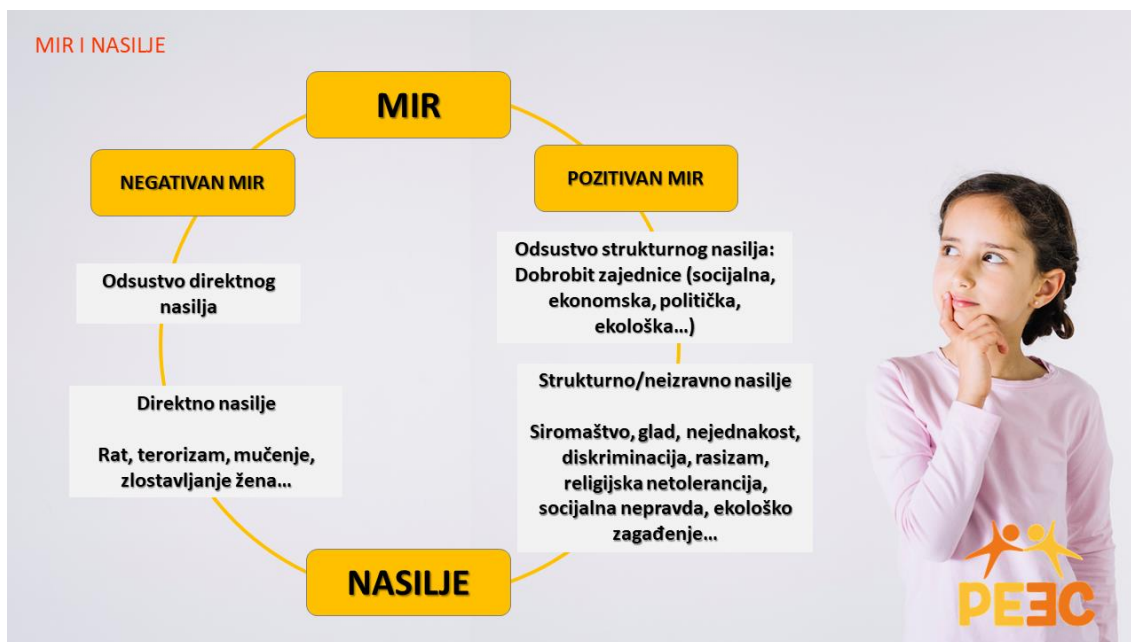
Radni listić 6

METODOLOGIJA MIROVNOG OBRAZOVANJA

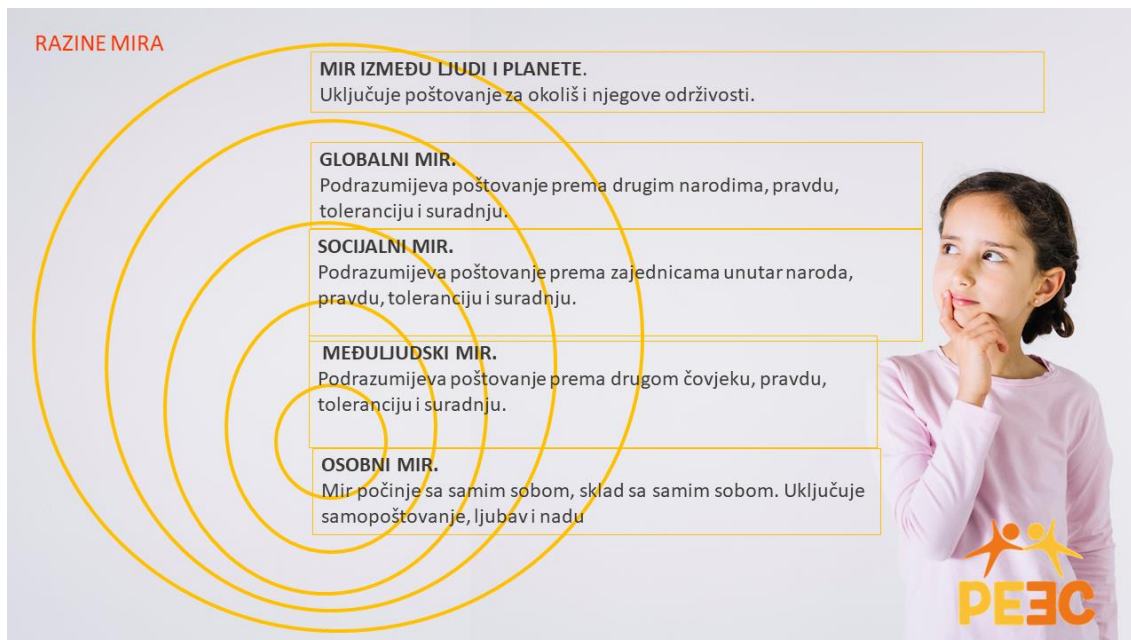
- Dijalog/debata,
- Rad u skupinama
- Rasprava
- Refleksivno ispitivanje,
- Aktivnosti za poticanje samosvijesti
- Strategija ŽŽN (Znam, Želim znati, Naučio sam)
- Igranje uloga/drama
- Pričanje priča
- Metodologija usredotočene svjesnosti i meditacije
- Iskustveno učenje
- Strategija vizualnog razmišljanja
- Propitivanje
- Opservacija

PE3C

Radni listić 7

Radni listić 8

Radni listić 9

OBLICI NASILJA (prilagođeno prema mapi sljedećih autora: Toh Swee-hin i Virginia Cawagas)

Razina Oblik nasilja	Osobno	Međuljudsko/ Zajednica	Narodno	Globalno
Direktno/fizičko	<ul style="list-style-type: none"> • Samoubojstvo • Uporaba droga 	<ul style="list-style-type: none"> • Nasilje u obitelji • Nasilni zločini 	<ul style="list-style-type: none"> • Građanski rat • Nasilni zločini • Kršenje ljudskih prava 	<ul style="list-style-type: none"> • Konvencionalni rat • Nuklearni rat • Kršenja ljudskih prava
Strukturno/ Ekonomsko/ Političko	<ul style="list-style-type: none"> • Nemoć 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalna nejednakost • Siromaštvo • Glad 	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalne nejednakosti • Siromaštvo • Glad 	<ul style="list-style-type: none"> • Globalne nejednakosti • Siromaštvo • Glad
Socio- kulturološko/ Psihološko	<ul style="list-style-type: none"> • Otudjenje • Nisko samopouzdanje • Anksioznost 	<ul style="list-style-type: none"> • Predrasude • Dominacija jedne kulture • Rasizam • Seksizam • Religijska netolerancija 	<ul style="list-style-type: none"> • Predrasude • Dominacija jedne kulture • Rasizam • Seksizam • Religijska netolerancija 	<ul style="list-style-type: none"> • Predrasude • Dominacija jedne kulture • Rasizam • Seksizam • Religijska netolerancija
Ekološko	<ul style="list-style-type: none"> • Prekomjerna potrošnja 	<ul style="list-style-type: none"> • Prekomjerna potrošnja • Zagađenje 	<ul style="list-style-type: none"> • Prekomjerna potrošnja • Zagađenje • Kemijsko i biološko ratovanje • Zračenje nuklearne energije 	<ul style="list-style-type: none"> • Prekomjerna potrošnja • Zagađenje • Kemijsko i biološko ratovanje • Zračenje nuklearne energije

Radni listić 10

Dalai Lama

“Naravno da su rat i velike vojne ustanove najveći izvor nasilja u svijetu. Bez obzira je li njihova svrha napad ili obrana, ove ogromne, moćne organizacije postoje samo kako bi ubile ljudska bića.”

Gandhi

“Siromaštvo je nagori oblik nasilja.”

Galtung

“Opća formula iza strukturnog nasilja je nejednakost, prije svega u raspodjeli moći.”
 “Ako ljudi gladuju dok postoje načini da se to izbjegne, onda je nasilje počinjeno.”

Radni listić 11

UNESCOV MANIFEST O KULTURI MIRA

Glavne točke MANIFESTA 2000.

- POŠTIVATI... SVAČIJI ŽIVOT
- ODBACITI... NASILJE
- DIJELITI... S DRUGIMA
- SLUŠATI... S RAZUMIJEVANJEM
- SAČUVATI ...PLANET
- PONOVRNO OTKRITI...
SOLIDARNOST

Radni listić 12

A graphic illustrating different types of bullying: Verbal, Physical, Social, and Cyber. A central figure says "STOP! Bullying". A girl is shown thinking on the right. The graphic includes four circular icons: "VERBAL BULLYING" (a girl with her hands to her ears), "PHYSICAL BULLYING" (a girl with a bruise), "SOCIAL BULLYING" (a girl with a megaphone), and "CYBER BULLYING" (a girl with a smartphone). A girl in a pink shirt is shown thinking on the right, with the PEPC logo below her.

SOCIOMETRIJSKE TEHNIKE

- **ZVIJEZDE:** djeca koju odabire najviše drugih članova u grupi ili koja se ističu svojim jedinstvenim ponašanjem, koje ih čini prepoznatljivima i značajnima, · **COUPLES:** two members of the group who choose each other.
- **PAROVI:** dva člana grupe koja su odabrala jedan drugoga,
- **ANASI ILI GRUPE:** tri, četiri ili više članova koji su odabrali jedni druge,
- **IZOLIRANI:** djeca koju nitko nije odabrao,
- **ODBIJENI:** djeca s kojom se drugi ne žele povezati.

VODITELJI I BRIGA O SEBI

“Ponekad govorimo kao da za brigu nije potrebno znanje, kao da je, na primjer, briga za nekoga jednostavno stvar dobre namjere ili srdačnog poštovanja. Ali da bih se brinuo, moram razumjeti tuđe potrebe i moram biti u stanju na njih pravilno odgovoriti, a očito dobre namjere to ne jamče. Da bih brinuo o nekome, moram znati mnoge stvari.”

—Milton Mayeroff

NASTAVNE AKTIVNOSTI ZA DJECU

UPOZNAJEM SEBE

Briga o sebi
Kreativnost
Odgovornost
Neovisnost
Strpljenje
Sloboda
Samokontrola
Samopoštovanje
Poštenje

DRUGI I JA

Velikodušnost
Suosjećanje
Solidarnost
Razumijevanje drugi
Različitosti
Različitosti igra
Priateljstvo
Pravednost
Povjerenje
Ljubav prema prirodi

RJEŠAVANJE SUKOBA

Dijalog
Empatija
Hrabrost
Kulturna raznolikost
Poštovanje
Ravnopravnost spolova
Sigurnost
Tolerancija

<http://peec-online.eu/>

NASTAVNE AKTIVNOSTI ZA DJECU

Briga o sebi		Dijalog
Kreativnost	Velikodušnost	Empatija
Odgovornost	Suosjećanje	Hrabrost
Neovisnost	Solidarnost	Kulturna
Strpljenje	Razumijevanje drugi	raznolikost
Sloboda	Različitosti	Poštovanje
Samokontrola	Različitosti igra	Ravnopravnost
Samopoštovanje	Priateljstvo	spolova
Poštenje	Pravednost	Sigurnost
	Povjerenje	Tolerancija
	Ljubav prema prirodi	

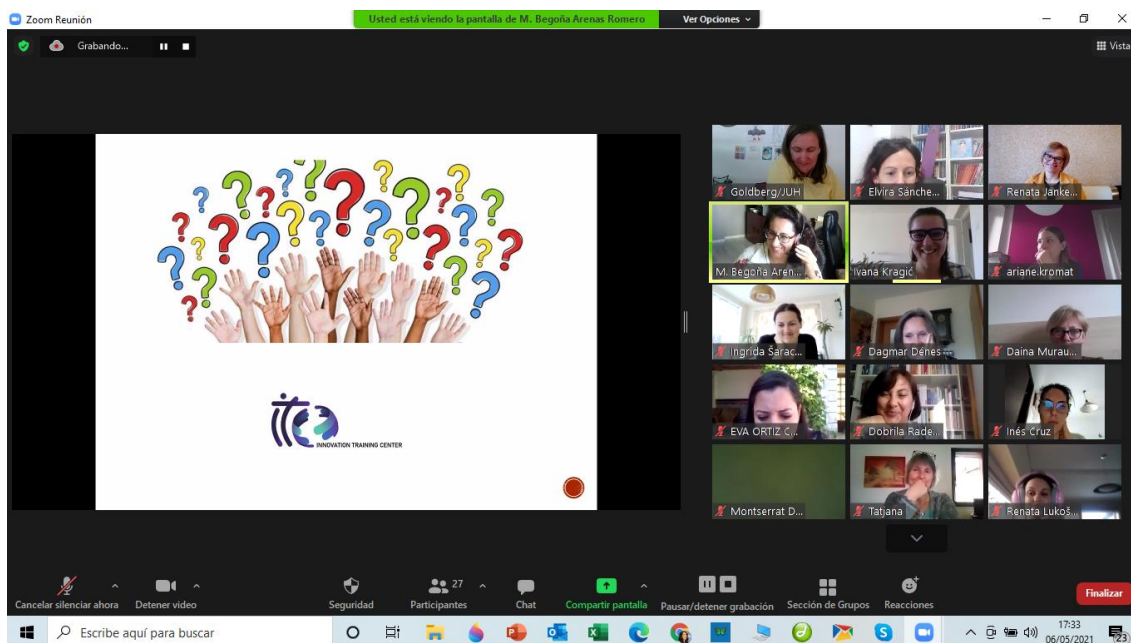
<http://peec-online.eu/>

HOĆETE LI...

ANEKS 2: Primjer PEEC- međunarodnog webinarara za stručno usavršavanje unutar mirovnog obrazovanja.

1. DAN: 5. svibnja 2021. O projektu i uvod u teoriju. (2:30h)

- Sesija 1: **Uvod**
- Sesija 2: **Zašto je potrebno mirovno obrazovanje od najranije dobi ?**
- Sesija 6: **Vrste zlostavljanja i nasilja**
- Sesija 8: **Osnovne vještine i vrijednosti za mirovno obrazovanje**
- Sesija 9: **Voditelji i briga o sebi**
NESVJESNA UČITELJSKA PONAŠANJA; PREDAVAČICA: Jolita Jonyniene, STEP-M Programa

2. DAN: 6. svibnja 2021. Predstavljanje obrazovnih materijala i metodologije PEEC projekta (2:30h)

Prijedlog kurikuluma: PEEC projekt
Sesija 4: **Metodologija mirovnog obrazovanja**
Sesija 5: **Prema cjelovitom shvaćanju mira i nasilja**

3. DAN: 17. SCIBNJA 2021. Nasilje i zlostavljanje: Prevencija ranom intervencijom. (2:30)

- Sesija 10 (A): **Obrazovni materijali za rad s djecom**
- Sesija 10 (B): **Kakvo je Vaše iskustvo?**
- Sesija 7: **Sociometrijske tehnike**
- Sesija 11: **Hoćete li...**
MIROVNO OBRAZOVANJE: ŠIRA SLIKA; predavačica: Anne Kruck from Berghof Foundation
- **Završetak i evaluacija**

S obzirom da je trening održan na međunarodnoj razini, u nastavku teksta prilažemo pozivno pismo za tečaj mirovnog obrazovanja kao i agendu, popis sudionika i certifikat na engleskom jeziku.

AGENDA/ INVITATION

AGENDA Joint staff training event

[PEEC project](#) Joint staff training event that will take place next 5, 6 and 17th of May online from 17.00 to 19.30 CET.

The training event will be the opportunity to debate and exchange ideas about peace education to promote equality, diversity and inclusion in early childhood education. Including practical examples to implement in the classroom. This training event will introduce contents and practical activities to favour the acquisition of values and aptitudes, such as solidarity, creativity, civic responsibility, the capacity to solve conflicts by non-violent methods and critical thinking. The idea of including initially 2 days (5 and 6 of May) and then 17th of May is to leave enough time for the participants to test what they have learnt in their classroom and come back with their results and proposals for improvement.

5, 6 and 17th of May online

 zoom

From 17.00 to 19.30 CET.

PEEC
Peace Education in
Early Childhood to
prevent Bullying

May 5th 2021 (Wednesday). 17:00-19:30 CET

Day 1: About the project and “some theory”. Duration 2:30h (150’)

Central European Time (CET)	Topic
17:00 to 17:30	Introducing Peace Education in Early Childhood to Prevent Bullying (PEEC) Project (30’) Speaker: Elvira Sánchez-Igual Jana Goldberg, Renata Jankevičienė, Begoña Arenas Romero, Ivana Kragić.
17:30 to 18:00	WHO we are and why we are here! (30’) Moderated by Elvira Sánchez-Igual
18:00 to 18:15	Presentation: WHY PEACE EDUCATION FROM EARLY YEARS (15’) Speaker: Elvira Sánchez-Igual
18:15 to 18:30	Coffee Break (15’)
18:30 to 19:00	Presentation: STRESS STRUCTURAL VIOLENCE: teacher’s own unconscious behavioral patterns (30’) Speaker: Jolita Jonynienė Psychologist, STEP-M programa
19:00 to 19:30	Open dialog: CLASSROOM EXPERIENCES on peace education and prevention of bullying of the participants (30’) Moderated by Elvira Sánchez-Igual

May 6th 2021 (Thursday). From 17:00-19:30 CET

Day 2: Introducing Toolkit and methodologies: The core of the project. Duration 2:30 (150')

Central European Time (CET)	Topic
17:00 to 17:05	Welcome! (5') Speaker: Elvira Sánchez-Igual
17:05 to 17:30	Presentation: PROPOSAL OF CURRICULUM : The PEEC Peace Education competence framework for early childhood education teachers (IO1) (25') Moderated by Begoña Arenas. Speakers: Elvira Sánchez-Igual, Jana Goldberg, Renata Jankevičienė, Ivana Kragić.
17:30 to 18:00	Presentation: METHODOLOGY OF PEACE EDUCATION . (30') Speaker Ivana Kragić
18:00 to 18:15	Break (15')
18:15 to 19:15	Presentation: PEEC LEARNING MATERIALS FOR THE CLASSROOM (IO2). (60'). Working groups, country coffee-break and open dialog. Coordinated by: Elvira Sánchez-Igual Working groups moderated by: Spain: Elvira Sánchez-Igual Germany: Jana Goldberg Croatia: Ivana Kragić Lithuania: Renata Jankevičienė Other countries (eng): Begoña Arenas
19:15 to 19:30	Homework for next session! (15') Speaker Elvira Sánchez-Igual

May 17th 2021 (Monday). From 17:00-19:30 CET

Day 3: Peace and Bullying. Prevention from the early intervention. Duration 2:30 (150`)

Central European Time (CET)	Topic
17:00 to 17:05	Welcome! (5') Speaker: Elvira Sánchez-Igual
17:05 to 18:15	HOW WAS YOUR EXPERIENCE INSIDE THE CLASSROOM? (70') Practical examples to implement PEEC learning Materials in the classroom. Proposals for improvement. Working groups, <i>country coffee-break</i> and open dialog. Working groups moderated by: Spain: Elvira Sánchez-Igual Germany: Jana Goldberg Croatia: Ivana Kragić Lithuania: Renata Jankevičienė Other countries: Begoña Arenas (10" for presenting common results)
18:15 to 18:30	Break (15')
18:30 to 18:50	Presentation: SOCIOMETRIC TECHNIQUES FOR BULLYING PREVENTION. (20') Speaker: Renata Jankevičienė
18:50 to 19:10	Presentation: PEACE EDUCATION – THE BIGGER PICTURE (20') Anne Kruck from Berghof Foundation.
19:10 to 19:20	Conclusions and open dialog. (10') Moderated by Elvira Sánchez-Igual
19:20 to 19:30	Evaluation form, Closing remarks and... we hope to see you soon! (10') Jana Goldberg, Elvira Sánchez Igual, Renata Jankevičienė, Begoña Arenas Romero, Ivana Kragić.

Joint staff training event: Participants List

Peace Education in Early Childhood to Prevent Bullying (PEEC)
5, 6 and 17th of May 2021 online (zoom) from 17.00 to 19.30 CET.

#	NAME	SCHOOL/INSTITUTION	E-MAIL	COUNTRY
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

PEEC

Peace Education in Early Childhood to prevent Bullying

Project number: 2019-1-DE02-KA202-006124

I, Juan Sánchez Muliterno as President of World Association of Early Childhood Educators (AMEI-WAECE), host institution*, hereby certify and declare that

_____ From _____.

has participated at the PEEC **PROJECT JOINT STAFF TRAINING EVENT** that took place 5, 6 and 17th of May online (Zoom Meeting) from 17.00 to 19.30 CET.

Juan Sánchez Muliterno
President of AMEI-WAECE
Madrid, 05/18/2021

*As legal representative of the Partner leader for the development of the Peace education in Early childhood further professional training (PEEC-further professional training) and implementation phase (IO2).

Call 2019 Round 1 KA2 - Cooperation for innovation and the exchange of good practices
KA202 - Strategic Partnerships for vocational education and training
Project number 2019-1-DE02-KA202-006124
Peace Education in Early Childhood to prevent Bullying PEEC

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This plan reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

CERTIFICATE OF ATTENDANCE